

42

ZIMA 2023

Hidria

MAGAZIN

INOVATORJI LETA

Ideje, ki ustvarjajo nove priložnosti / 6

PO SVETU

Zgodbe zaposlenih, ki so se pogumno podali v svet / 26

USPEŠNE ŽENSKÉ

Pomembno je, da se dopolnjujemo / 40

MOČ ISKRENE POHVALE

Ko ti nekdo izrazi priznanje, dobiš krila / 48

HIDRIINI PROSTOVOLJCI

Poštenost in nesebičnost bosta svet peljali v lepše čase / 58

SVET NA
PRELOMU:

Umetna inteligencia

/ 16

Bojan Gantar,
glavni direktor Hidrie

V HIDRII ZNAMO GOJITI KRITIČNO MISEL IN INOVATIVNOST

Umetna inteligenca si danes vtira pot v vse pore našega življenja in med drugim nudi izobilje informacij. Bolj ali manj koristnih in uporabnih ter bolj ali manj verodostojnih. Pred skoraj 2500 leti so se starogrški filozofi spraševali, ali zaradi dejstva, da so se začele njihove modre misli zapisovati, te ne bodo pravilno razumljene in interpretirane, saj nihče več ne bo razmišljal, pač pa samo sprejel zapisano kot gotovo dejstvo. Napisane resnice so postajale dostopnejše širšim množicam, kar je – ravno obratno od skrbi filozofov – povzročilo hitrejše širjenje znanja ter razvoj novih znanj.

Na to se spomnim vedno, ko kdo izpostavi bojazen, da bo zaradi umetne inteligence moč človeške misli izgubila svoj pomen. Umetna inteligenca bo, prav tako kot davno tega prvi zapisi, povzročila samo lažji dostop ter hitrejše širjenje in obdelavo informacij ter posledično hitrejše generiranje novih znanj in rešitev. Vse ostalo bo še vedno v domeni ljudi, celo več, pomen znanja posameznika in sposobnost timskega dela ter povezovanja interdisciplinarnih znanj se bo še okrepil.

Eden ključnih elementov ostaja kritična misel. Prav slednjo bomo potrebovali bolj in več kot kadarkoli. Kritična misel loči zrnje od plevla in nas vzpodbudi k iskanju rešitev za naše izzive, vzpodbudi nas k inovativnosti. Slednja je ena od ključnih vrednot Hidrie, kjer znamo gojiti kritično misel in gojiti inovativnost. V Hidrii smo letos podelili štiri nagrade inovativnim timom, štiri inovativne rešitve so bile nagrajene na regijskem nivoju in dve od njih, ekipi iz

Hidrie Advancetec, sta prejeli priznanji na državnem nivoju. Čestitke vsem nagrajenim in nenagrajenim posameznikom ter timom za vaše inovacije! Predvsem pa zahvala in čestitka vsem zaposlenim za predano in odgovorno delo.

Še ena od Hidriinih ključnih vrednot, odgovornost, predstavlja pomemben kamenček v mozaiku vsega, kar loči povprečne od uspešnih. Po več zaporednih konjunkturnih letih se je letos, poleg številnih drugih izzivov, gospodarstvo soočilo tudi s slabšo tržno situacijo, zaenkrat predvsem v industrijskem in manj v avtomobilskem segmentu. Prepričan sem, da bomo v Hidrii še naprej, kot posamezniki in ekipe, prispevali k uspešnemu razvoju družbe in posameznika znotraj nje.

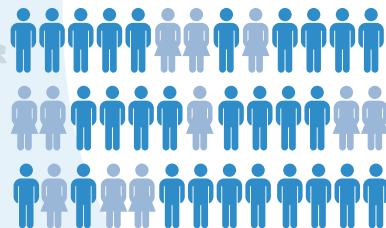
V imenu poslovodstva želim prijetne praznične dni in vse dobro v novem letu vam, spoštovane sodelavke in sodelavci, vašim najbližjim ter vsem bralkam in bralcem revije Hidria!

Hidria

2023

2035

zaposlenih

Hidria se je predstavila na **6** mednarodnih sejmih.

410

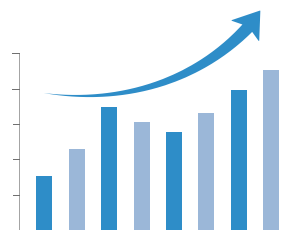
milijonov € prodaje [napoved].

8. mesto

je pripadlo Hidrii na lestvici TOP 100 slovenskih predelovalnih podjetij časnika Finance.

+5 %

bo prodaja Hidrie v 2023 višja od prodaje v 2022 [napoved].

Hidriini inovatorji so prejeli:

- 4** priznanja Hidrie
- 4** regionalna priznanja GZS za inovacije
- 2** nacionalni priznanji GZS za inovaciji

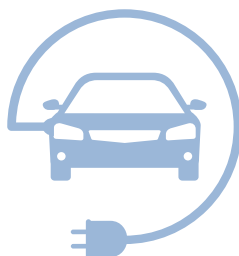
V Hidrii uspešno izvajamo

11 velikih projektov s področja energetske učinkovitosti.

3000

koristnih predlogov so podali zaposleni v Hidrii.

V vsak **3.** električni ali hibridni avtomobil v Evropi je vgrajena rešitev Hidrie.

3250
tovornjakov

baznih materialov smo predelali v Hidrii.

9.865 sledilcev

spremlja Hidrio na socialnih omrežjih LinkedIn, Facebook in Instagram.

Preko MS Teams smo zaposleni v Hidrii opravili:

77.000 ur

pogovorov,

165.000 klicev,

50.000 sestankov.

331

rekreativnih športnikov je zastopalo barve Hidrie na tekaških in kolesarskih maratonih.

30.000

ur izobraževanj smo opravili zaposleni v Hidrii.

Zaposleni v Hidrii v povprečju popije

244

kav letno.

80%

zaposlenih je potrdilo, da so zadovoljni z ravnovesjem med zasebnim in poklicnim življenjem.

1,5 milijonov

sporočil smo zaposleni v Hidrii poslali po elektronski pošti.

54

lokalnih klubov, društev, posameznikov smo podprli s sponzorstvi in donacijami.

Hidria ima

57

štipendistk in štipendistov.

KAZALO

INOVATORJI LETA

Ideje, ki ustvarjajo nove priložnosti

UMETNA INTELIGENCA

Koncept, ki posnema človekovo razmišljanje

POSLOVNI UTRIP

Dogodki, ki so zaznamovali leto 2023

PO SVETU

Zgodbe zaposlenih, ki so se pogumno podali v svet

KILOMETRI

Najnovejša vozila s Hidriinimi rešitvami

USPEŠNE ŽENSKÉ

Pomembno je, da se dopolnjujemo

UČINKOVITA KOMUNIKACIJA

Ko ti nekdo izrazi priznanje, dobiš krila

SPODBUJAMO

Odgovorni do zaposlenih in lokalnih skupnosti

USTVARIMO LEPŠI SVET

Poštenost in nesebičnost bosta svet peljali v lepše čase

06

16

26

28

38

40

48

56

58

DOBRODOŠLI

NA STRANEH 42. ŠTEVILKE REVIJE HIDRIA

Ljudje imamo zelo različne bralne navade. Nekateri boste revijo samo prelistali in hitro opazili lepe fotografije in dizajn. Kristina in Robert sta ponovno odlično opravila svoje delo!

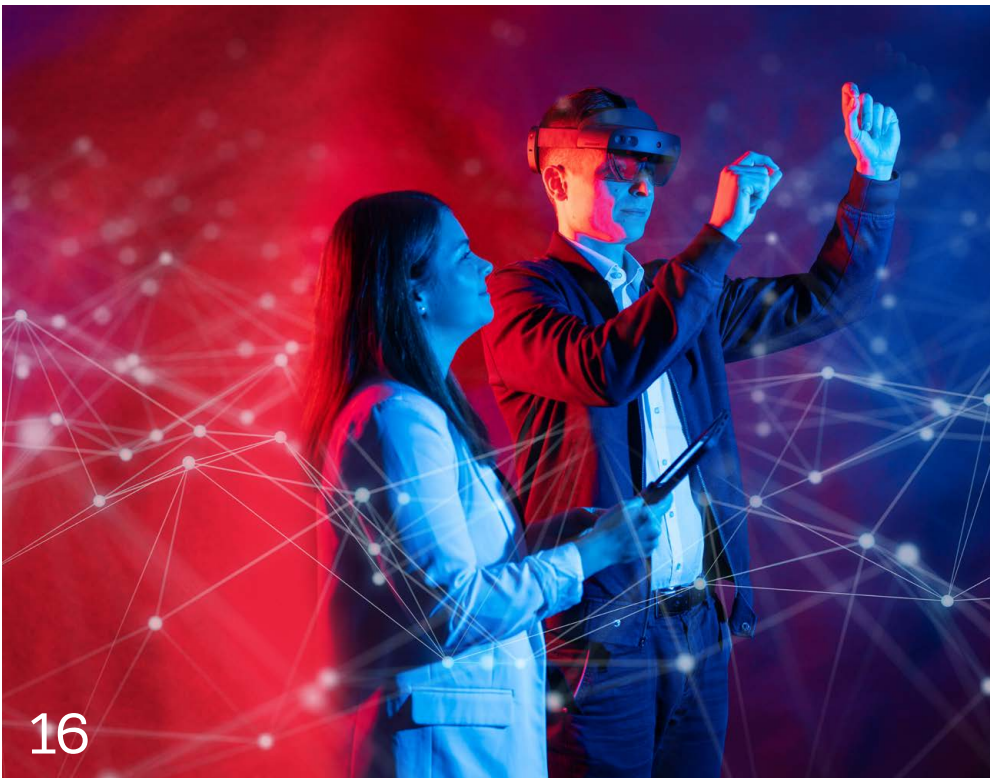
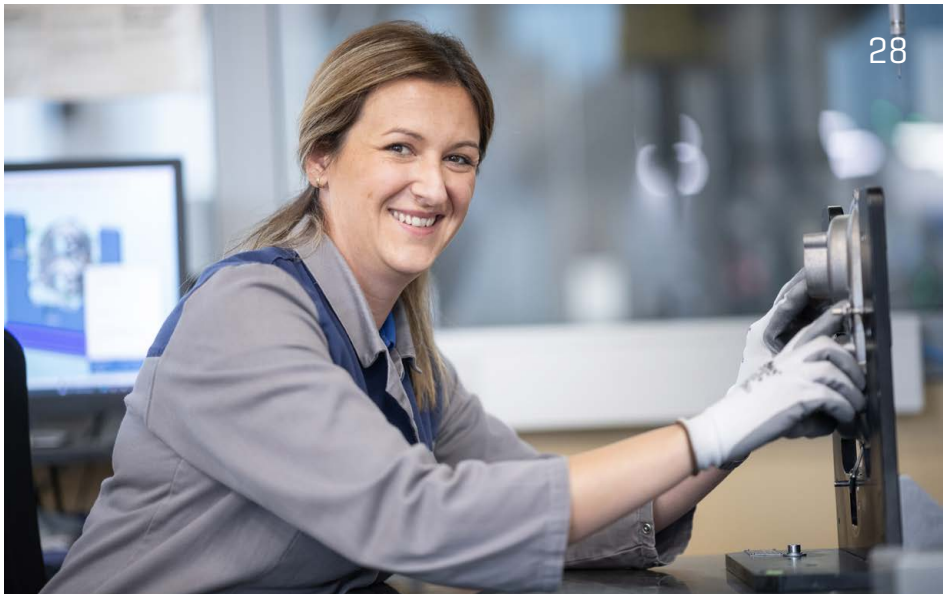
Drugi boste prebrali nekaj prispevkov. Poleg dejstev, številčk, informacij boste med vrsticami našli navdušenje vodij, ko pohvalijo ali so pohvaljeni, pogum sodelavcev, ki so se podali v svet, ponos inovatorjev, ki so prejeli najvišja državna priznanja, odločnost žensk, ki se odlično znajdejo v okolju, kjer smo nekdam srečevali predvsem moške.

Ste vedeli, da mnogi ljudje revije beremo od zadnjih strani proti prvim? Tokrat boste tam našli Hidriine prostovoljce. Če nič drugega, preberite njihove zgodbe in nasvete, kako v letu 2024 graditi boljši svet.

Letos je verjetno izšlo malo revij, ki se ne bi tako ali drugače dotaknile umetne inteligence. Tudi revija Hidria ni izjema. A potrdim lahko, da smo pri ustvarjanju vsebin zelo malo 'chatali' in se zelo veliko pogovarjali. Resnični ljudje z resničnimi ljudmi.

Iskrena hvala vsem, ki ste delili svoje izkušnje in znanje, ter vsem, ki boste revijo z veseljem prebrali.

Helena Pregelj, urednica

Ideje, ki ustvarjajo nove priložnosti

HIDRIINE INOVACIJE, KI SO
ZAZNAMOVALE LETO 2023

Besedilo: Helena Pregelj
Fotografije: Robert Zabukovec

Leta 2023 se bomo v Hidrii spominjali po izjemnih
uspehih Hidriinih inovatorjev.

Hidria inovatorkam in inovatorjem vsako leto podeli priznanja. Na srečanju vodstva, ki je potekalo 14. julija v Portorožu, so priznanja za inovacije prejele štiri ekipe Hidriinih inovatorjev.

Poleg priznanj Hidrie so inovatorji letos prejeli najvišja regionalna in nacionalna priznanja za inovacije. Gospodarska zbornica Slovenije

je na regionalni ravni podelila bronasto priznanje za inovacijo ekipi Hidriinega kompetenčnega centra Industrijska avtomatizacija za industrializacijo procesa proizvodnje vezic s kovinskim zobkom, srebrno priznanje za inovacijo ekipi Hidrie Movent za sistem inovativnega balansiranja ventilatorjev ter zlati regionalni priznanji za inovaciji ekipama

Hidrie Advancetec za električni priključek sistema izpušnih plinov in visoko temperaturno zaznavalo izpušnih plinov za težka vozila. Slednji sta 19. septembra na Brdu pri Kranju prejeli tudi najvišji državni priznanji za inovaciji.

Spoznajte nagrajene inovatorje in inovacije, ki Hidrii odpirajo številne nove priložnosti.

Inovacije leta

Predstavljamo rešitve, ki so prejele priznanja Hidrie za inovacije leta 2023.

01 Električni priključek sistema izpušnih plinov

Inovatorji: Bojan Meklav, Tadej Muznik, Nejc Eržen in Vasja Tuta

Električni priključek sistema izpušnih plinov za delovanje pri zahtevnih karakteristikah omogoča prenos velike količine električne energije, da lahko v zelo kratkem času segreje mrežo katalizatorja, kar pri hladnem zagonu motorja drastično zmanjša škodljive emisije. Zagotavljati mora visoko stopnjo izolativnosti pri tokovih do 150A@48V DC, preprečevati mora puščanje izpušnih plinov skozi priključek in zagotavljati mehansko robustnost v območju temperatur od -40 °C do +1.000 °C. Izdelek je uporaben za bencinske, dizelske in hibridne motorje ter presega zahteve trenutno najbolj naprednega standarda Euro7, ki začne veljati sredi leta 2025. Hidria je za izdelek uspešno pridobila EU patent, v teku pa je tudi pridobivanje mednarodnega patenta.

02 Visoko temperaturno zaznavalo izpušnih plinov za težka vozila

Inovatorji: dr. Boštjan Berginc, dr. Jani Kenda, dr. Miha Kenda, Uroš Milost, Jani Čebokli, Aleksander Tapaj, Jernej Rejc, Ana Lipušček, Urban Bric in Aljaž Podobnik

V razredu tovornih vozil in težke mehanizacije bo zaradi nizke energijske gostote baterij elektrifikacija potekala počasneje kot v razredu osebnih vozil. Ker bo v takšnih strojih kljub temu potrebno krepko zmanjšati izpuste, rešitve za zmanjševanje odtisa teh vozil zahtevajo razvoj napredne sensorike. Hidriino zaznavalo temperature izpušnih plinov omogoča hitre in natančne meritve, ki zagotavljajo učinkovito delovanje izpušnega sistema vozil. Hidriina prebojna inovacija je zaščitena z vlogo dveh pomembnih patentov. Izdelek so Hidriini inovatorji razvijali pet let, pri tem pa so sodelovali številni inženirji različnih strok. Začetek proizvodnje je predviden za leto 2025.

03

Optimizacija parametrov 3D-tiska komponent orodij za tlačno litje

Inovatorja: Jan Štucin in Mitja Novak

V Hidrii pri 3D-tisku komponent orodij za tlačno litje uporabljamo največ 50- μ m debelino sloja nanosa kovinskega prahu. Proizvajalec 3D-tiskalnika je omenjene parametre razvil za splošno uporabo, izdelavo izdelkov vseh oblik in velikosti. Izdelava komponent orodij za tlačno litje pri 3D-tisku kovin predstavlja neke vrste ekstrem. Komponente so izjemno velike in težke, njihova geometrija pa na delih, ki ni v stiku s talino, običajno ni zelo zahtevna, kar pomeni, da področje procesnih parametrov, ki omogočajo izjemno natančnost izdelave kompleksnih geometrij, upočasnjuje proces. Ker sam proces temelji na dodajanju kovinskega prahu sloj za slojem, sta inovatorja kot ključni dejavnik, ki upočasnjuje proces 3D-tiska, prepoznala debelino sloja nanosa kovinskega prahu. Razvila in preizkusila sta parametre 3D-tiska kovin maraging jekla, ki omogočajo izdelavo z 80- μ m debelino sloja nanosa kovinskega prahu, med razvojem sta pozornost posvetila tudi optimizaciji drugih parametrov procesa.

04

Cevka čepne svečke, izdelana z globokim vlekem

Inovatorja: Aleš Bizjak, Tomaž Mrak

Klasični koncept izdelave cevke za grelec čepne svečke temelji na ceveh iz inkonela, ki so razrezane in v Hidriini proizvodnji s postopkom rotacijskega kovanja preoblikovane v cevko. Za razliko od tega načina izdelave ima nagrajena inovacija – cevka, izdelana z globokim vlekem – zelo kratko dobavno verigo. Za njeno izdelavo je potrebno progresivno orodje za globoki vlek, ki ima v primerjavi s klasičnim načinom izdelave bistveno višjo produktivnost. Pobuda za nov, inovativni način izdelave cevke je bila podana s strani Hidriine nabave in dobavitelja, ki je tudi sodeloval pri razvoju rešitve. Nov način izdelave cevke predstavlja velik prihranek pri investicijah v proizvodne tehnologije, hkrati pa omogoča boljše karakteristike čepne svečke, predvsem stabilnejše dimenzije grelca. Življenjska doba komponente se je glede na primerjalni test povečala kar za 30 %.

PRIZNANJE
HIDRIE
ZA INOVACIJO
LETA

ZLATO
REGIONALNO
PRIZNANJE GZS
SEVERNOPRIMORSKE
REGIJE

ZLATO
NACIONALNO
PRIZNANJE GZS
ZA INOVACIJO

Električni priključek sistema izpušnih plinov

Odličnost izdelka je skrita v izolacijskem materialu

Pogovor z Vasjo Tuto, inovatorjem, razvojnim inženirjem-specialistom v Hidrii Advancetec

Vasja Tuta

Električni priključek sistema izpušnih plinov, ki je vaši ekipi prinesel zlato priznanje za inovacijo, bistveno zmanjšuje izpust škodljivih emisij. Kako ste to dosegli?

Električni priključek sistema izpušnih plinov je komponenta, ki mora zdržati ekstremne razmere in brezhibno delovati pri temperaturah od $-40\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $1000\text{ }^{\circ}\text{C}$. V takšnih razmerah praktično odpovedo vsi materiali. Odličnost in konkurenčna prednost izdelka sta skriti v izolacijskem materialu, sljudi. To je naravni

material, kamen, ki ga globalno v več kot 70 % uporabljajo v kozmetični industriji, v kremah za sončenje, ličilih, pudrih in šminakah. Po sestavi in hladnem preoblikovanju omogoča delovanje priključka v tako ekstremnih temperaturnih razmerah, obenem pa ohrani še robustnost in izolativno sposobnost.

Kako je potekalo delo v vaši ekipi? Kako ste prišli do ideje, da uporabite prav omenjeni material?

Steklo ali keramika, ki je bila prvotno predvidena kot visokotemperaturna

izolacija, ni izpolnjevala vseh tehničnih zahtev. Rešitev smo našli čisto naključno, ko je padla ideja, da poskusimo sestaviti in hladno zakovati izolacijsko cevko iz sljude, ki smo jo takrat uporabljali v grelniku zraka. V procesu razvoja rešitve, ki je potekal štiri leta, smo v ekipo vključili še nabavo, prodajo, logistiko, predvsem pa laboratorij in zunanje inštitucije. Sodelovali smo s Kemijskim inštitutom v Ljubljani in Fakulteto za strojništvo. Za inovacijo smo že pridobili evropski patent, v teku je še pridobivanje mednarodnega patenta.

Kakšen je globalni potencial inovacije?

Končne kupce predstavljajo vsi bodoči uporabniki avtomobilov ali gospodarskih vozil, z vsemi vrstami motorjev na notranje izgorevanje na globalnem trgu. Leta 2025 naj bi začel veljati nov emisijski standard Euro 7. S Hidriinim električnim priključkom in dodatno ogrevanim katalizatorjem lahko bistveno zmanjšamo škodljive emisije pri hladnem zagonu motorja, tudi za 40 % ali več.

Za inovacijo ste prejeli več priznanj, tudi zlato priznanje GZS, ki je najvišje priznanje za inovacije v državi. Letos je bilo podeljenih le deset takšnih priznanj. Kaj vam pomenijo priznanja?

Priznanj, ki so presegla naša pričakovanja, smo bili zelo veseli. Zagotovo veliko pomenijo vsakemu posamezniku in ekipi, pomembna so tudi za podjetje. S to rešitvijo smo drugačni, boljši in cenejši. Globalno gledano je to zares velika prednost v primerjavi s konkurenti.

Bi lahko rešitev, kakršno ste razvili v vaši ekipi, ustvarila umetna inteligenca?

Umetna inteligenca je še vedno relativno novo področje, ki se eksponencialno hitro razvija ter pridobiva vedno večjo vlogo na vseh področjih, kar je celo zaskrbljujoče. Google, IBM in Microsoft imajo že razvite sisteme, s katerimi na osnovi analiz patentnih prijav ustvarjajo predloge novih idej in izboljšav. Ključno v našem primeru je, da je bil evropski patent podeljen, še preden je uradno začel delovati ChatGPT. Zato odgovor, da ali ne, prepuščam vsakemu posamezniku.

Električni priključek sistema izpušnih plinov so razvili izdelavci Hidrie Advancetec: Tadej Muznik, Nejc Eržen, Bojan Meklav in Vasja Tuta.

PRIZNANJE
HIDRIE
ZA INOVACIJO
LETA

ZLATO
REGIONALNO
PRIZNANJE GZS
SEVERNOPRIMORSKE
REGIJE

SREBRNO
NACIONALNO
PRIZNANJE GZS
ZA INOVACIJO

Visoko temperaturno zaznavalo izpušnih plinov za težka vozila

Priznanje nam daje motivacijo za nove inovacije

Pogovor z dr. Boštjanom Bergincem, inovatorjem, vodjo baznega razvoja v Hidrii Advancetec

Dr. Boštjan Berginc

Kako ste prišli do ideje za inovacijo, ki je vaši ekipi prinesla srebrno nacionalno priznanje?

Ideja za inovacijo je izhajala iz potreb trga težkih vozil, gradbenih vozil in kmetijske mehanizacije. Ugotovili smo, da konkurenca na tem področju ni zelo številčna, hkrati pa se je zaradi uvedbe digitalnih komunikacijskih protokolov zgodil prehod iz analognih tehnologij merjenja temperature, kot je Pt200, na tehnologijo termočlena. Ta namreč omogoča natančnejše meritve, hitrejši

odzivni čas in daljšo življenjsko dobo izdelka. Hkrati smo prepoznali, da v podjetju obvladujemo vse ključne proizvodne tehnologije za izdelavo zaznavala, kar nam daje konkurenčno prednost.

Na kakšen način inovacija prispeva k trajnostni mobilnosti?

Senzor temperature v izpušnem sistemu težkih vozil prispeva k trajnostni mobilnosti z optimizacijo

delovanja motorja in izpušnega sistema, kar zmanjšuje emisije in povečuje učinkovito izrabo goriva.

Kako je potekal razvoj? Se spomnite trenutka, ki je vam ali celotni ekipi ostal posebej v spominu?

Razvoj je bil zelo zahteven in dolgotrajen, saj smo rešitev pričeli razvijati že leta 2018. Leta 2019 smo se povezali s proizvajalcem težke gradbene mehanizacije Caterpillar.

Kasneje, leta 2022, smo začeli sodelovati še s kupcem John Deere. V tem obdobju smo večkrat spremenili koncept senzorja in uspešno izvedli (pred)validacije izdelka pri kupcu. Gotovo sta bila najpomembnejša mejnika, s katerima smo prepričali partnerja, da smo vredni zaupanja, uspešna predvalidacija vzorcev A in validacija vzorcev B. Razvoj izdelka pa še ni povsem zaključen, saj v tem trenutku potekajo pospešene priprave vzorcev za emisijske teste in industrializacijo celotnega procesa. Pri razvoju je sodelovalo oz. sodeluje petnajst inženirjev razvoja, tehnologije, nabave in prodaje.

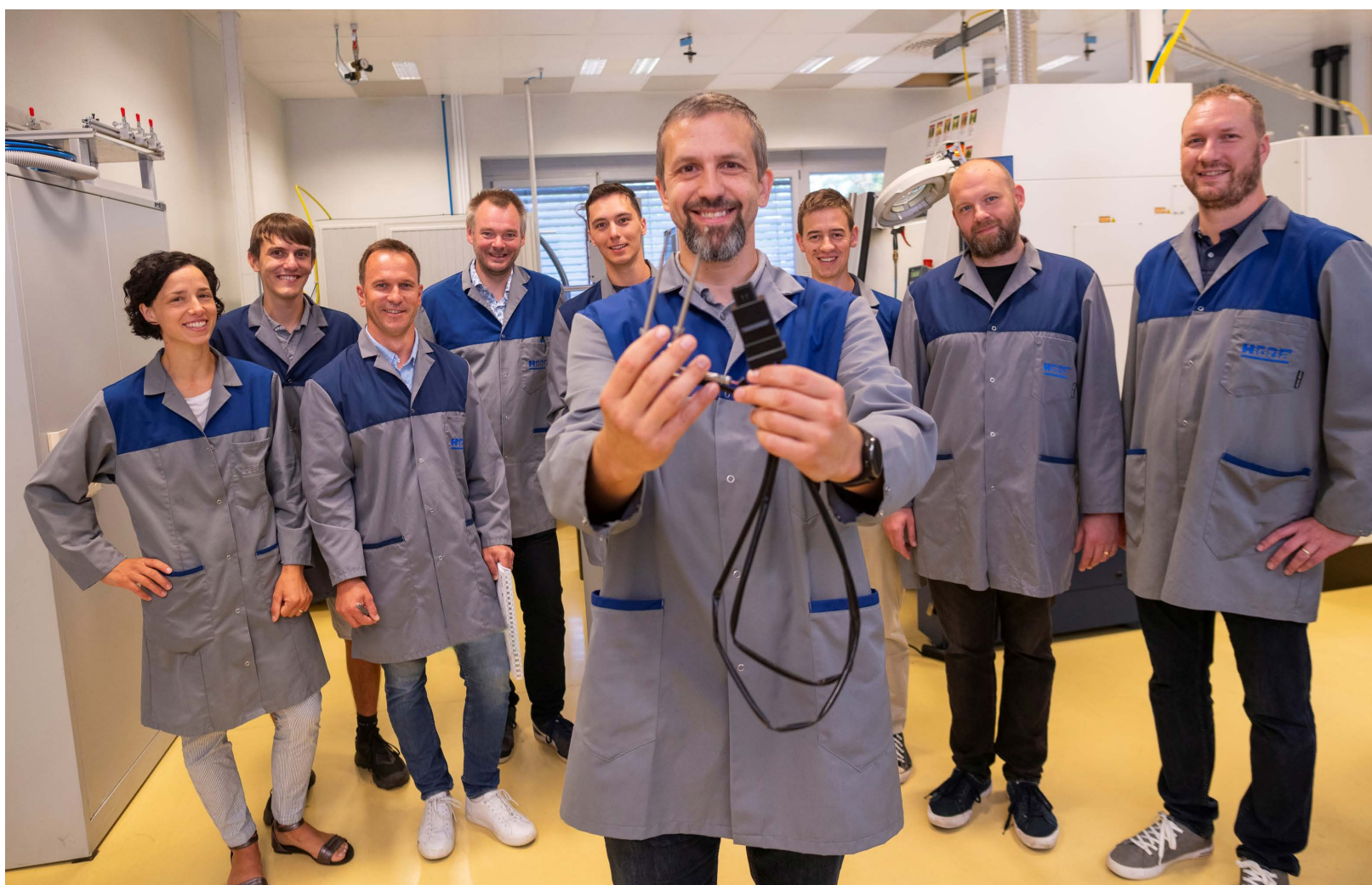
Ste se v ekipi razveselili priznanj za inovacijo? Kaj vam pomenijo?

Vsako tako priznanje nam veliko pomeni, saj je to potrditev, da delamo dobro. Hkrati pa nam daje dodaten delovni zagon in motivacijo za nove inovacije.

Bo umetna inteligenca v prihodnosti odpirala nove priložnosti pri razvoju inovacij, ki jih ustvarjate v vaši ekipi?

Odgovor je nedvoumni da. Smo šele na začetku revolucije, ki jo bo prinesla umetna inteligenca. Že orodja, ki so

danes na voljo za splošno javnost, kot so ChatGPT, Bing, Bard ipd., zelo olajšajo delo pri pripravi besedil, dokumentov, prezentacij, iskanju idej in tehničnih rešitev, razvoju programske kode, raziskavah trga, ipd. Naslednja stopnja, ki je že na voljo, bodo prilagojena orodja točno določenim potrebam uporabnikov. Kdor bo znal to izkoristiti, bo imel veliko prednost pred konkurenco, saj nam orodje omogoča zelo visoko učinkovitost. Pri uporabi rezultatov pa je še vedno potrebno biti previden, saj se nam umetna inteligenca, brez velike zadrege, lahko debelo zlaže :).

Ana Lipušček, Urban Bric, dr. Jani Kenda, Jernej Rejc, Aljaž Podobnik, dr. Boštjan Berginc, dr. Miha Kenda, Uroš Milost in Jani Čebokli, ekipa Hidrie Advancetec, ki je sodelovala pri razvoju visoko temperaturnega zaznavala izpušnih plinov.

PRIZNANJE
HIDRIE
ZA INOVACIJO
LETA

Optimizacija parametrov 3D-tiska komponent orodij za tlačno litje

Jan Štucin in Mitja Novak sta na inovativen način optimizirala parametre 3D-tiska komponent orodij za tlačno litje.

»Veseli me, da so tudi inovacije in izboljšave, ki niso direktno povezane z našimi končnimi izdelki, v taki konkurenci inovacij opažene in prepoznane kot pomembne za naš nadaljnji razvoj.«

Mitja Novak, direktor Hidriinega kompetenčnega centra Komponente orodij

»Hidriino priznanje za inovacijo mi predstavlja potrditev uspešnosti opravljenega dela in truda, ki sem ga vložil v izvedbo tega projekta. Občutek, da je moje razvojno delo prepoznano in nagrajeno, me spodbuja pri nadaljnjem delu. Priznanje je hkrati tudi motivacija za iskanje novih inovativnih rešitev, saj se zavedam, da je na področju 3D-tiska kovin še veliko možnosti za nadaljnje optimizacije in nove inovacije, ki bodo koristile tako podjetju Hidria kot tudi širši industriji.«

Jan Štucin, višji razvojniki v Hidrii Alutec

PRIZNANJE
HIDRIE
ZA INOVACIJO
LETA

Cevka čepne svečke, izdelana z globokim vlekrom

04

Inovatorja Aleš Bizjak in Tomaž Mrak sta razvila cevko čepne svečke, izdelano z globokim vlekrom.

»Kot sem povedal že na podelitvi nagrade za inovacijo 14. julija v Portorožu, sem nagrade vesel. Celotno veselje pa je odvisno od tega, kako uspešen bo projekt. Takrat je bil namreč še kanček dvoma, da se lahko v ozadju skriva še kakšen tehnični izziv, ki bi preprečil velikoserijsko proizvodnjo takega grelca.

Veliko idej se rodi med našim delom, a koliko se jih upamo udejanjiti in sprejeti tveganja? Zagotovo se vse ne končajo pozitivno, še posebej takšne, kjer je v ozadju veliko neznank. In tudi ta ideja je bila taka. Še dobro, da smo imeli pogum, vztrajnost in da smo verjeli vanjo kar nekaj let. Danes, kot kaže, to prinaša Hidrii velike prednosti. In to je pravo veselje za naju s Tomažem.«

Aleš Bizjak, vodja nabave v Hidrii Advancetec

Z razvojem umetne inteligence v novo dobo človeške ustvarjalnosti

Besedilo: Sara Sovdat, Jaka Leban, Špela Poklukar, Helena Pregelj
Fotografije: Robert Zabukovec

SISTEMI UMETNE INTELIGENCE IMAJO POTENCIAL, DA POMAGAJO IN POENOSTAVIJO DELO TER PRIHRANIJO ČAS ZA RAZVIJANJE VEŠČIN, KI JIH TEHNOLOGIJA NE MORE NADOMESTITI.

Besedna zveza umetna inteligenca se danes zdi že skoraj nepogrešljiva tema mnogih pogovorov, pa naj bodo to pogovori v strokovnih krogih ali pa sproščeni pogovori ob kavi.

Vsak jo interpretira po svoje. Prav tako tudi v literaturi naletimo na veliko različnih definicij umetne inteligence, kar sploh ne preseneča. Njeno definiranje pa je pravi izziv ravno zaradi njenega hitrega razvoja.

To posledično povzroča, da se meje, kaj štejemo za inteligentne sisteme, neprestano povišujejo. Sistemi, ki jih danes vidimo kot povsem običajne rešitve, so v preteklosti predstavljali vrhunec tehnološkega napredka.

Sliko smo ustvarili s pomočjo umetne inteligence v aplikaciji Leonardo.AI. Navodilo, ki smo ga dali, je bilo: Ustvari sliko lepega in prijaznega sveta prihodnosti.

Intervju: Sara Sovdat in Jaka Leban

Kako se bo z razvojem umetne inteligence spreminjalo naše delovno okolje?

Jaka Leban

O umetni inteligenci in priložnostih, ki jih njen razvoj prinaša Hidrii, smo se pogovarjali s Hidriinima strokovnjakoma, **Saro Sovdat**, strokovno sodelavko za digitalizacijo, in **Jako Lebanom**, vodjo področja za digitalizacijo.

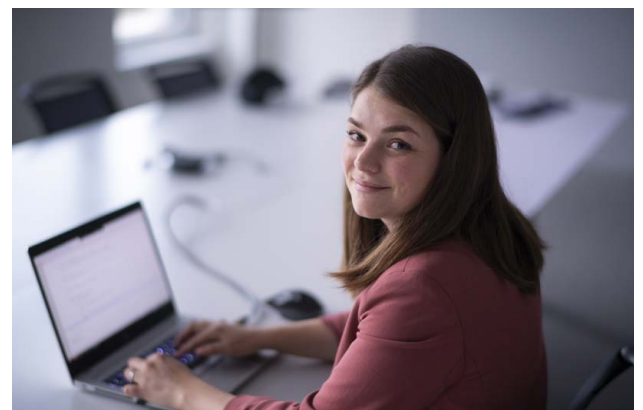
Živimo v svetu, kjer število pametnih naprav in količina generiranih podatkov iz dneva v dan eksponentno naraščata. Kot kaže, se ta trend še ne bo ustavil.

Jaka: Res je. Z vidika napredka in inovativnosti je to dobro, saj nenehno naraščanje števila pametnih naprav in obsega podatkov predstavlja gonilno silo sodobnih izboljšav. Danes ima vsak človek v povprečju pet pametnih naprav, leta 2025 se bo ta številka podvojila. Ker vse te naprave generirajo podatke, njihova količina eksponentno narašča. Tej enormni količini podatkov navadno rečemo kar "Big data".

Kako na ta naraščajoč trend povezanih naprav gleda industrija? Kako je v Hidrii?

Jaka: Industrija se ne le zaveda trenda, ampak mu tudi aktivno sledi. Prav tako je v Hidrii, kjer se zavedamo, da z zajemom ogromnih količin podatkov pridobimo možnost za napredne inovacije in izboljšave. Na primer, v preteklosti je bilo pri naročanju nove proizvodnje linije ali stroja pomembno zgolj to, da bo naprava proizvedla izdelek v skladu s pričakovanji. Diskusija o zajemanju in shranjevanju zgodovinskih procesnih

podatkov ali sledljivosti izdelka je bila prej izjema kot pravilo. Danes pa je beleženje zgodovinskih podatkov, sledljivost in povezanost stroja z različnimi informacijskimi sistemi skoraj enako pomembna kot fizično delovanje stroja. Vse to počnemo z namenom, da si zagotovimo podatke, ki jim danes pravimo tudi "digitalno zlato".

Sara Sovdat

Velike količine podatkov so osnova za delovanje sistemov umetne inteligence, kajne?

Jaka: Tako je. Težava izjemno velikih količin podatkov je, da jih s tradicionalnimi metodami za obdelavo podatkov ne moremo učinkovito obvladovati in analizirati. Težava ni le v obsegu podatkov, ampak tudi v njihovi raznolikosti in verodostojnosti. Tukaj pridejo na vrsto metode umetne inteligence.

Ali to pomeni, da na primer vsem znani Excel za obvladovanje velikih količin podatkov ni več dovolj učinkovit? Katere pristope uporabimo v takih primerih?

Sara: Res je. Ko imamo podatkov malo, lahko za njihovo analizo uporabljamo standardne analitične in statistične pristope, na primer Excel. Z večjo količino podatkov pa se pojavijo tudi nove potrebe in nova vprašanja, ki presegaajo zmogljivost tradicionalnih pristopov. V takih situacijah se moramo obrniti na naprednejše metode umetne inteligence, še posebej na strojno učenje. Tak pristop nam pomaga pri odkrivanju vzorcev in trendov v podatkih, ki bi jih človeško oko ali tradicionalne metode težko ali celo nemogoče zaznale. To nam omogoča učinkovito reševanje novih in zahtevnejših izzivov.

Velikokrat slišimo besedi umetna inteligenca in strojno učenje, uporabljeni v istem kontekstu. Gre za isto stvar?

Sara: Strojno učenje sicer predstavlja velik del umetne inteligence, a je pojem umetne inteligence širši. Algoritmi strojnega učenja so se sposobni iz podatkov sami naučiti pomembna pravila in vzorce, brez da bi jih za to posebej programirali oziroma jim dali eksplicitna navodila, kako naj to naredijo. Umetna inteligenca pa poleg strojnega učenja zajema tudi sposobnost zaznavanja podatkov, na primer procesiranje naravnega jezika ali prepoznavanje glasu in slike, prilagajanja v realnem času in nadzorovanja ter upravljanja predmetov na podlagi naučene informacije, na primer z robotom.

Umetna inteligenca nam pomaga pri odkrivanju vzorcev, ki bi jih človeško oko težko zaznalo.

prometna pravila. To pomeni, da se avtomobil na podlagi podatkov iz preteklih izkušenj nauči, kako reagirati na znake in vozila na cesti ter predvideti obnašanje v različnih prometnih situacijah.

Umetna inteligenca pa v tem primeru pomeni širši nabor sposobnosti. Pri umetni inteligenci gre za sposobnost zaznavanja in odzivanja na okolico v realnem času in nadzorovanje gibanja vozila na podlagi napovedi, ki jih ponudi model strojnega učenja. Na primer, če sistem umetne inteligence med vožnjo na semaforju zazna rdečo luč, to informacijo posreduje modelu strojnega učenja. Nato model na podlagi naučenih pravil iz preteklih situacij napove, da je potrebno ustaviti. Sistem umetne inteligence se potem na to informacijo ustrezno odzove in vozilo prične zavirati.

Na katerih področjih v Hidrii že uporabljamo umetno inteligenco?

Sara: Verjetno si velika večina zaposlenih v Hidrii dnevno lajša delo z uporabo klepetalnega robota ChatGPT, ki deluje na osnovi umetne inteligence in je splošno uporaben. Pomaga nam lahko pri generiranju ali urejanju besedil, pri iskanju in učenju informacij, pa tudi pri iskanju idej.

Kako bi to razliko lahko ponazorili s primerom?

Sara: Razliko lahko ponazorimo s samovozečimi avtomobili. Algoritmi strojnega učenja so naučeni na veliki podatkovni množici, ki vključujejo različne prometne situacije. Njihova ključna vloga je prepoznati prometne znake, druge avtomobile in pešce ter se naučiti

Kako se je razvijala umetna inteligenca?

Jaka: Na področju programiranja si lahko pomagamo pri implementaciji algoritmov in funkcij ali pa za odpravljanje napak v že zapisani programski kodi. Kdor se take pomoči poslužuje, je verjetno že opazil, da se z uporabo umetne inteligence povečata produktivnost in kakovost dela. Tudi različne študije ocenjujejo, da se s pravilno uporabo umetne inteligence učinkovitost poveča do 40 %.

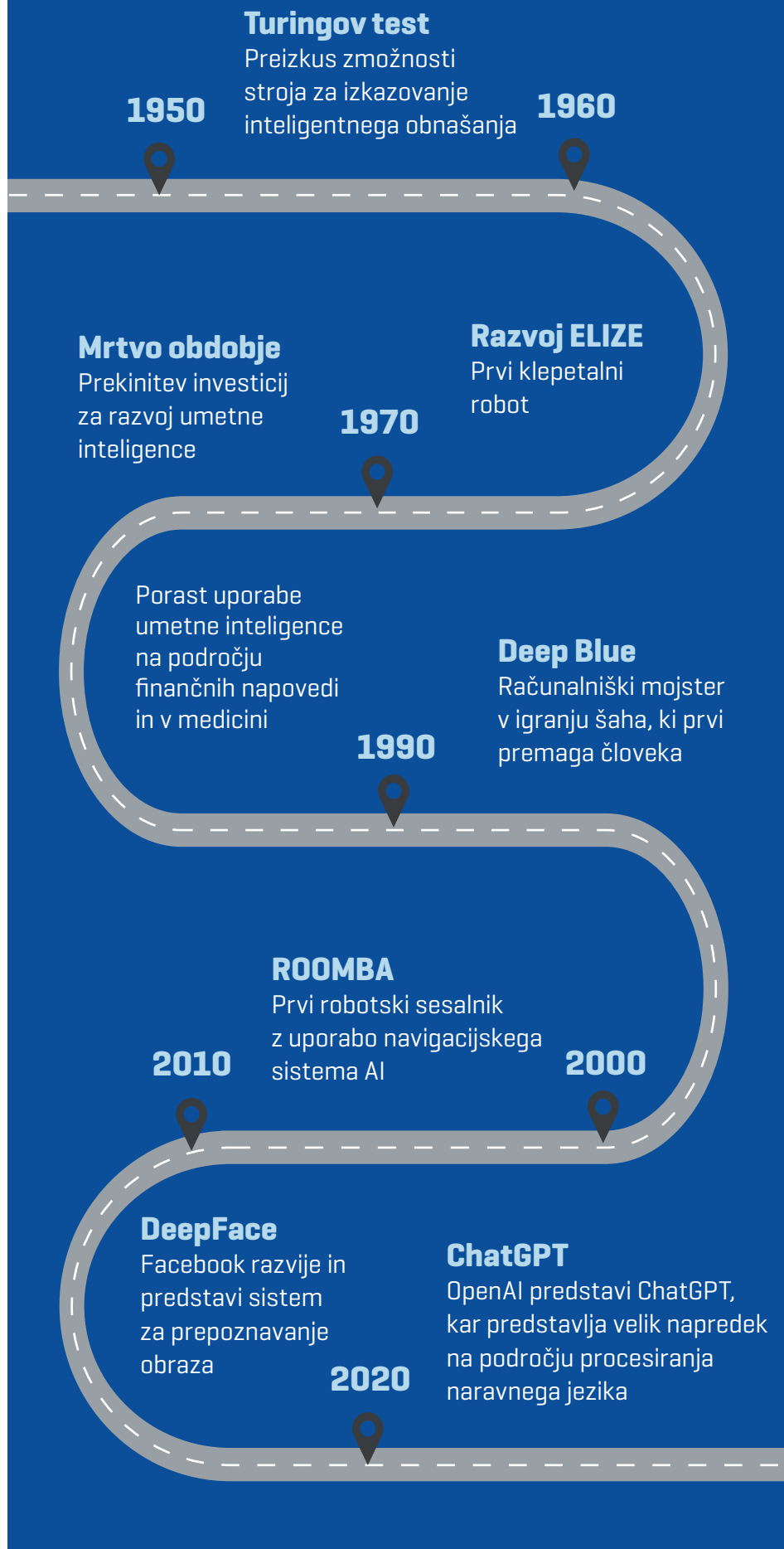
Sara: V Hidrii smo samostojno razvili in implementirali nekaj modelov strojnega učenja, ki so naučeni za reševanje točno določenih nalog in omogočajo bolj optimalno delovanje proizvodnih procesov. Uporabljamo tudi sisteme s strojnim vidom in robote.

Jaka: Trenutno je v razvoju tudi interni Hidriin klepetalni robot, ki bo omogočal enostavno iskanje informacij po Hidriinih internih zbirkah dokumentov. Osnova je dokumentacijski sistem M-Files, kjer se bo algoritem naučil kontekst podatkov, uporabniku pa bo odgovore serviral v pogovornem oknu.

Kje vidita priložnosti v prihodnosti?

Sara: Sistemi umetne inteligence imajo gotovo potencial, da avtomatizirajo ponavljajoče in rutinske naloge in nam olajšajo opravila na marsikaterem področju. Umetna inteligenca nam lahko tako zelo pomaga in poenostavi delo. Na ta račun nam lahko ostane več časa za razvijanje nekaterih drugih veščin, ki jih tehnologija ne more nadomestiti.

Jaka: Jasno pa je, da se bomo vsi mi in naše delovno okolje morali prilagoditi

nekaterim spremembam, ki jih umetna inteligenca prinaša. To vključuje potrebo po nenehnem izobraževanju in prilagajanju delovnih mest, ki bodo morda postala bolj usmerjena v upravljanje in nadzor umetno inteligentnih sistemov.

Ker smo proizvodno podjetje, je vizionarski cilj zagotovo

Vizionarski cilj je avtonomna proizvodnja, s 100 % doseženim OEE.

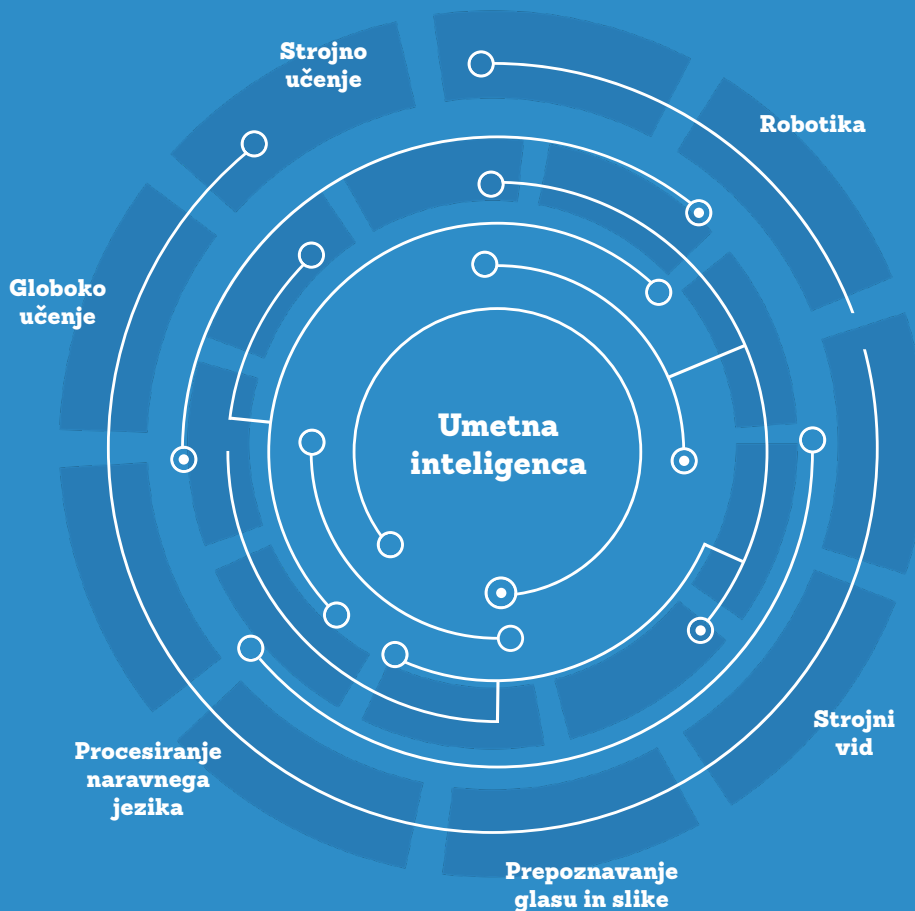
avtonomna proizvodnja, s 100 % doseženim OEE. To pomeni proizvodnjo brez slabih kosov, zastojev in izgube hitrosti proizvodnih linij. Primer takšnega projekta v Hidrii je zagotovo FASL [Fully Adaptive Stamping Line], kjer si želimo z metodami umetne inteligence analizirati ogromne količine procesnih podatkov in iz njih ugotoviti določene zakonitosti. S pomočjo te informacije bi lahko povratno vplivali na proces in ga optimizirali.

Kaj je umetna inteligenca?

Umetna inteligenca v splošnem predstavlja koncept, pri katerem poskušajo računalniki posnemati človekovo razmišljanje in vedenje.

Bolj specifično lahko rečemo, da so sistemi umetne inteligence sposobni pravilno interpretirati podatke, jih učinkovito analizirati, se iz njih nekaj naučiti, nato pa to pridobljeno znanje uporabiti za reševanje različnih nalog in doseganje zastavljenih ciljev.

Umetno inteligenco delimo na več različnih področij, kjer vsako obravnava specifične vidike naprednih tehnologij. Vsako področje uporablja svoje metode, ki omogočajo širok nabor inovativnih rešitev v različnih domenah.

Kje v Hidrii že uporabljamo umetno inteligenco?

Napovedovanje kalibracijskih parametrov za svečko s senzorjem tlaka (PSG)

Zaradi visokih zahtev po natančnosti tlačnega senzorja svečke je potrebno vsako svečko kalibrirati individualno, saj so kalibracijski parametri močno odvisni od temperaturnih in tlačnih razmer v dizelskem motorju ter vgrajenega materiala.

Senzor kalibriramo na proizvodni liniji z uporabo modela strojnega učenja, ki na podlagi meritev iz linije napove kalibracijske parametre.

Uvedena rešitev nam omogoča doseganje zahtev kupca s stališča natančnosti kalibracije tlačnega senzorja in tudi doseganje potrebnega takta.

Na motorju bi namreč kalibracija enega senzorja trajala 20 minut, z uvedeno rešitvijo pa dosežemo takt 20 sekund na kos.

Avtomatsko določanje ustreznosti elektronskih tiskanih vezij za PSG

Postaja za avtomatsko optično inšpekcijo na podlagi mnogo izvedenih meritev ovrednoti ustreznost panelov z elektronskimi tiskanimi vezji.

Kljub temu, da je večina teh panelov po inšpekciji označena kot neustrezna in posledično preusmerjena na dodatni ročni pregled, se izkaže, da je kar 90 % teh odločitev lažnih.

To pomeni, da po ročnem pregledu meritev v programu ugotovimo, da so ti paneli dejansko ustrezni in jih obdržimo v proizvodnji.

Za optimizacijo tega procesa smo uvedli model strojnega učenja. Model na podlagi zgodovinskih meritev iz linije avtomatsko klasificira vezje glede na njegovo kakovost in ga tako označi kot ustreznega ali neustreznega.

Z implementacijo omenjene rešitve se ročno delo zmanjša za več kot 70 %, kar enormno pripomore k boljši pretočnosti linije.

K O L U M N A

Svet na prelomu: Umetna inteligenca

Špela Poklukar

Izzivi, s katerimi se soočamo v 21. stoletju, so brez primere v zgodovini človeštva. Priča smo bliskovitemu tehnološkemu napredku, ki je naša življenja v preteku nekaj generacij transformiral do nerazpoznavnosti. Po podatkih, zbranih v Wikipediji, se je pričakovana življenjska doba v zadnjih 150 letih podvojila, v trgovinah Zahodnega sveta mrgoli izdelkov. Iz enega dela sveta je mogoče priti na drugega v rekordnem času, dostopnih pa nam je toliko informacij, da jih komaj zmoremo procesirati. Po drugi strani se soočamo z ekstremno družbeno polarizacijo, vedno večjim ekonomskim razslojevanjem, vojnami in neizogibnim kolapsom naravnih sistemov. Kakšna bo v tem svetu vloga umetne inteligence, bo odvisno izključno od nas samih in od tega, kakšno družbo bomo skupaj oblikovali v naslednjih letih.

Sprememba paradigme – od specializiranih do fundamentalnih modelov

Umetna inteligenca, katere začetki segajo v petdeseta leta prejšnjega stoletja, je bila še do nedavnega širši javnosti dostopna bolj ali manj preko znanstvene fantastike. Celo podjetja so se sicer zavedala, da bo umetna inteligenca v prihodnosti imela velik vpliv na njihov posel, vendar je pogosto niso znala vključiti v svoje poslovanje. Modeli umetne inteligence so bili močno specializirani, kar je v praksi pomenilo, da je vsak problem zahteval namenske podatke in visoko specializiran, problemu prilagojen in optimiziran algoritem. Razvoj tovrstnih rešitev je bil temu primerno drag in dolgotrajen, zato se podjetja velikokrat niso odločala za investicijo.

S pojavom tako imenovanih fundamentalnih modelov se je paradigma začela spreminjati. Njihova glavna značilnost je namreč to, da so bili naučeni na ogromni količini podatkov, na dovolj splošen način, da jih lahko apliciramo na široko paleto različnih problemov. Najbolj poznan jezikovni fundamentalni model ChatGPT, ki ga je razvilo podjetje OpenAI, je bil naučen na desetinah TB podatkov, med katerimi so tudi širok nabor knjig v vseh jezikih, naključne spletne strani, spletna enciklopedija Wikipedia ter Github repozitoriji programske kode, zato je sposoben tako dobro razumeti naš naravni jezik in ga tudi replicirati. Kar naenkrat so ga posvojili marketingarji in oglaševalci, pisci, študenti in celo razvijalci programske opreme. Uporabnost ChatGPT-ja in sorodnih modelov pa ni omejena samo na generiranje različnih vrst besedil, temveč omogoča tudi sledenje navodilom, učinkovito iskanje informacij ter samostojno izvajanje ukazov.

Če je bilo prej potrebno za vsak problem razviti povsem prilagojen algoritem, je zdaj mogoče en algoritem aplicirati na široko paleto problemov, kar drastično poceni razvoj rešitev umetne inteligence. Vse to in popularizacija modela ChatGPT v širši javnosti je v zadnjih dveh letih pripeljala do eksplozije rešitev, ki bazirajo na fundamentalnih modelih. Le-ti pa niso omejeni samo na jezik, ampak se vedno bolj uveljavljajo tudi druge modalnosti, kot so slike, videi in avdio ter celo kombinacija le-teh. Zaradi bliskovitega razvoja umetne inteligence se malodane vsi sprašujemo – kakšna bo njena vloga v prihodnosti, ali se jo moramo bati in ali nas bo nadomestila.

Transformacija pokrajine delovnih mest

Umetna inteligenca prinaša povečano učinkovitost in produktivnost. Naša življenja se bodo na njen račun zagotovo transformirala, prav tako naše službe. Nekatere se bodo predrugačile, nekatere izginile, nekatere se bodo pojavile na novo. Ne glede na to pa bo sposobnost uporabe umetne inteligence postala vedno bolj zaželeno in potrebna kompetenca. Paleta poklicev, na katere bo vplivala umetna inteligenca, je že zdaj široka, zgovorno pa je to, da skoraj polovica anketiranih v nedavni anketi Hidrie meni, da bo v prihodnjih petih letih umetna inteligenca nadomestila četrtno ali več aktivnosti v okviru trenutnega delovnega mesta. Ali to pomeni, da se je moramo bati?

Prednosti ali slabosti?

Kot vsa tehnologija ima tudi umetna inteligenca mnogo prednosti in možnosti zlorabe. Prispeva k hitrejšemu razvoju zdravil in energetske rešitve, večji dostopnosti informacij, kibernetiki in fizični varnosti ter omogoča boljše življenje ljudem s posebnimi potrebami. Po drugi strani pa omogoča nepredstavljive možnosti manipulacije, tako manipulacijo javnega mnenja, manipulacijo skozi nadzor, manipulacijo informacij skozi tako imenovane 'deep fake' ponaredke, avtomatizacijo in izgubo delovnih mest ter s tem povezano vedno večjo ekonomsko neenakost, avtomatizacijo orožja in vedno bolj realno možnost razvoja sebe-zavedajoče avtonomne inteligence.

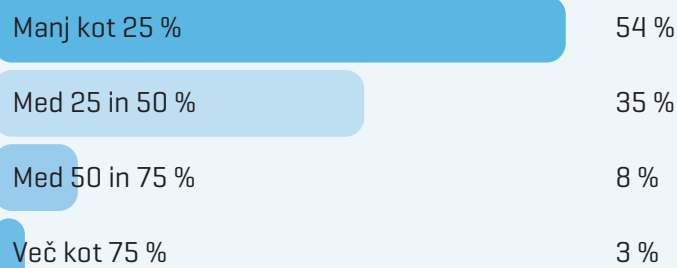
Vloga informacijskega opismenjevanja in aktivnega državljanstva

Kakšen bo njen vpliv v prihodnosti, je odvisno samo od nas samih, ne samo razvijalcev, ampak vsakega posameznika. Prvi korak je zagotovo informacijsko opismenjevanje. Posamezniki se moramo zavedati negativnih posledic nepazljivega ravnanja z našimi podatki, pa naj bodo še tako nepomembni. Naučiti se moramo iskanja in predvsem ovrednotenja informacij, ki jih najdemo na spletu. Skupnosti razvijalcev moramo dati glas in jo v čim večji meri vključiti v odločanje in oblikovanje regulativ.

Še posebno velikega pomena pa je nadzor nad politiko in korporacijami skozi aktivno državljanstvo. Primeri dobrih in slabih praks so vidni že zdaj. Pomanjkanje regulacij in nadzora nad podjetji je v zadnjem letu zaradi množičnega odpuščanja v podjetju X (prej Twitter) po podatkih Centra za preprečevanje digitalnega sovraštva privedlo do občutnega povečanja sovražnega govora na spletni platformi. Po drugi strani pa lahko vidimo, kako je uspešna družbena akcija sindikatov v Hollywoodu dosegla, da bodo igralci, katerih vloge bo nadomestila umetna inteligenca, upravičeni do kompenzacije, s čimer se bo povečana produktivnost stekala v roke vseh in ne samo lastnikov kapitala. Čas, ki je pred nami, je ključen in zahteva pozornost nas vseh. Zavedajmo se tega in pravočasno ukrepajmo.

Hidriine sledilce na socialnem omrežju LinkedIn smo vprašali za mnenje. Skoraj polovica sodelujočih v anketi meni, da bo umetna inteligenca v prihodnjih petih letih nadomestila četrtno ali več njihovega trenutnega dela.

Kaj menite, koliko vašega trenutnega dela bo v naslednjih petih letih nadomestila umetna inteligenca?

Špela Poklukar je specialistka strojnega učenja v podjetju Endava, kjer se ukvarja z razvojem in aplikacijo algoritmov umetne inteligence. V zadnjem času se osredotoča predvsem na aplikacijo generativnih jezikovnih modelov, upravljanje z bazami znanj, agente umetne inteligence in semantično iskanje informacij. Aktivna je tudi na področju inovacij in uravnoveženja spolov, leta 2022 pa je bila nominirana v izbor Inženirka leta. Po izobrazbi je matematičarka, filozofinja in teologinja.

POSLOVNI UTRIP

DIGITALNI FORUM: DIGITALIZACIJA – VEČ KOT TEHNOLOGIJA

V Hidrii je 22. septembra 2023 potekal prvi digitalni forum, ki je združil predstavnike Hidrie za digitalizacijo, ključne uporabnike digitalnih vsebin, vodstvo Hidrie in zunanje partnerje. Dogodek je bil namenjen predstavitvi najnovejših tehnologij v sklopu Industrije 4.0, ki jih uspešno implementiramo in uporabljamo v Hidrii, ter demonstraciji njihove uporabe v praksi. Podeljena je bila tudi nagrada za digitalno najbolj zrelo poslovno enoto, ki jo je prejela **Hidria Advancetec** v Tolminu.

VODITELJSTVO ZA TRAJNOSTNO PRIHODNOST

V Spodnji Idriji so se 29. septembra ponovno zbrali sodelavke in sodelavci, ki so lani zaključili izobraževanje v okviru Hidriine akademije vodenja. Tokratno srečanje je bilo namenjeno voditeljstvu za trajnostno prihodnost, ki je povezano z empatijo, odgovornostjo do okolja in odgovornostjo do zaposlenih. Kot je bilo poudarjeno na srečanju, imajo trajnostni voditelji jasno postavljene vrednote in se zavedajo svojega poslanstva, saj lahko le tako uresničujejo zastavljene cilje: odgovorno delovanje na vseh ravneh: ekonomskem, okoljskem, družbenem in osebnem.

INOVATIVNOST IN TRAJNOST V SREDIŠČU POLETNEGA SREČANJA VODSTVA

Poletno srečanje vodstva Hidrie, ki je potekalo 14. julija v Portorožu, je bilo namenjeno pregledu poslovanja Hidrie, nominacij, s katerimi Hidria stopa po poti zelenega trajnostnega prehoda, ter navdihujočim vsebinam s področja trajnosti, inovativnosti, motivacije in mentalne odpornosti. S slednjimi je zbrane navdušila **Sara Isaković**, prejemnica srebrne olimpijske medalje na olimpijskih igrah v Pekingu leta 2008. Hidria je ob tej priložnosti podelila štiri priznanja za inovacije leta.

V HIDRII NADALJUJEMO Z RAZVOJEM VODIJ

Preko 150 sodelavk in sodelavcev Hidrie se je letos izobraževalo v okviru programa Hidriine Šole vodenja. Ključni cilji Šole vodenja so odkrivanje različnih slogov vodenja, veščin, ki zagotavljajo učinkovitost in fleksibilnost v hitro spreminjajočem in rastočem tehnološkem okolju, razvoj osebnih kompetenc posameznikov in ustvarjanje pozitivnega delovnega okolja v timih, ki jih vodijo. Jesenski del programa Šole vodenja je bil v prvi vrsti usmerjen v krepitev veščin komuniciranja in podajanja povratnih informacij.

DR. IZTOK SELJAK NAGOVORIL BODOČE INŽENIRJE IN INŽENIRKE STROJNIŠTVA

Za več kot 75 tisoč študentk in študentov se je 2. oktobra začelo novo študijsko leto. Posebej slovesno je bilo na sprejemu bodočih inženirjev in inženirk strojništva, ki ga je UL Fakulteta za strojništvo pripravila v Cankarjevem domu v Ljubljani. »Življenje je prekratko za to, da bi sledili drugim. Vse se začne z vašo lastno odločitvijo, da ne boste sledilci in ne boste samo osvojili vsega obstoječega znanja, temveč da boste ustvarili novo znanje in prebojne inovacije.« S temi besedami je mlade na sprejemu nagovoril **dr. Iztok Seljak**, direktor Hidrie Holding.

PRISOTNOST NA KITAJSKEM KLJUČNA ZA USPEŠNO POSLOVANJE HIDRIE

Hidriina družba na Kitajskem, Hidria Suzhou, letos beleži dvanajst let uspešnega poslovanja. Z ustanovitvijo družbe je Hidria okrepila svojo vlogo na globalnem tržišču in zagotovila učinkovito podporo poslovnim partnerjem v azijskih državah. Hidria Suzhou je že od ustanovitve osredotočena na proizvodnjo komponent za avtomobilsko industrijo. Ob obletnici poslovanja, 20. septembra je ekipo Hidriine družbe na Kitajskem, ki jo vodi **Samo Zajec Vidmar**, obiskal **mag. Rudi Kragelj**, direktor poslovne enote Hidria Advancetec.

GRADNJA HIDRIINEGA CENTRA E-MOBILNOSTI V SKLEPNI FAZI

Visokotehnološki center e-mobilnosti, ki ga je Hidria letos zgradila v Spodnji Idriji, bo v začetku prihodnjega leta odprl svoja vrata. V digitaliziranem, robotiziranem in avtomatiziranem centru bodo nastajali ključni sestavni deli elektromotorjev za hibridna in električna vozila višjega cenovnega razreda, ki jih bo Hidria dobavljala najuglednejšim svetovnim proizvajalcem avtomobilov.

ZAPOSLENI V HIDRII DELIJO SVOJE
ZGODBE O DELU IN ŽIVLJENJU V TUJINI.

Pogum in odprtost do vsega novega

Ste kdaj razmišljali, da bi za seboj pustili vse znano in se preselili v drugo državo? Z zaposlenimi v Hidrii, ki so se odločili za ta korak, smo se pogovarjali o prvih vtisih, izkušnjah in izzivih, s katerimi so se srečali ob selitvi v tujino. Zanimalo nas je, kako so spoznavali nove ljudi, kulture in jezike, ter kako se danes počutijo v okolju, ki je postalo del njihovega vsakdana. Nekateri so se preselili zaradi kariernih priložnosti, drugi zaradi osebnih razlogov, a vsi so se podali na pot s srčnostjo in odprtostjo za nova doživetja.

Besedilo: Helena Pregelj
Fotografije: Robert Zabukovec, osebni arhiv sogovornikov

Velika večina
ljudi živi
v državah,
v katerih so bili
rojeni.

16%
ljudi se želi preseliti
v drugo državo, če bi imeli
to možnost.

3,6 %
svetovnega
prebivalstva se je dejansko
preselilo v tujino.

Vir: Gallupova raziskava 2021
in IOM World Migration
Report 2022

Dragan Mijatović, namestnik delovodje v Hidrii Bausch v Nemčiji

Sedemindvajsetletna poslovna pot v Hidrii ga je sprva vodila v Spodnjo Idrijo in na Jesenice, leta 2011 na Madžarsko in tri leta kasneje v Nemčijo.

»Že kot otrok sem sanjal o tem, da bi nekoč delal v Nemčiji. Rajen sem v Sloveniji, moji starši so iz Bosne, veliko sorodnikov pa je že v času mojega otroštva živelo in delalo v Nemčiji. Ko smo jih obiskovali, sem Nemčijo videl kot obljubljeno deželo.«

Daniel Vidal, strokovni sodelavec v razvoju Hidrie Movent v Spodnji Idriji

Poslovna in življenjska pot ga je iz Španije najprej vodila v Nemčijo in nato v Slovenijo, domovino njegove žene, kjer se je pridružil Hidriini ekipi.

»V Slovenijo sem prišel po spletu naključij. Nisem načrtoval selitve in zaposlitve v Hidrii. Vendar mi ni žal in sem zares zadovoljen. Slovenija je danes moj dom.«

Vesna Jovanović, sodelavka v merilnici Hidrie Alutec v Kopru

Po zaključenem študiju in poroki se je iz Bosne in Hercegovine priselila v Slovenijo. Pred šestimi leti se je pridružila ekipi Hidrie.

»Mislim, da sva z možem s selitvijo v Slovenijo naredila dober korak, še posebej za najina otroke. Pomanjkljivost selitve je seveda ta, da si ločen od družine. V drugi državi začneš popolnoma sam, od začetka.«

Anej Cergol, vodja proizvodnje v Hidrii Bausch na Madžarskem

Ko je opazil Hidriin interni razpis, se je odločil, da sprejme nov izziv in se iz Slovenije preseli na Madžarsko.

»Ko odideš v tujino, daleč od doma in vseh prijateljev, si prepuščen samemu sebi. V vsaki situaciji, ob vsaki težavi se moraš znajti, kakor najbolje veš in znaš. V poslovnem okolju se tako naučiš največ. Do zdaj mi ni bilo nikoli žal, da sem se preselil.«

Samo Zajec Vidmar, direktor Hidrie Suzhou na Kitajskem

Po zaključenem študiju sinologije v Sloveniji se je preselil na Kitajsko. Zadnji dve leti vodi Hidriino družbo s trideset zaposlenimi.

»Selitev na drug konec sveta je bila dokaj enostavna, saj sem bil zelo mlad in nisem imel ustaljenega življenja v Sloveniji. Če bi se na Kitajsko selil danes, bi bilo drugače. Mislim, da moraš biti v današnjem času za tak korak zelo pogumen ali pa že imeti podobno izkušnjo, da veš, kaj te čaka.«

ANEJA CERGOLA pozdravljamo v madžarščini, enem najtežjih jezikov na svetu. Kljub zahtevnosti je Aneju jezik danes že zelo domač. »Osnov sem se začel učiti že pred selitvijo, saj je bilo to preprosto nujno. Z angleščino sem si lahko pomagal samo v službi, in še to samo v pisarnah, ne pa v proizvodnji. To je bil kar velik izziv. Če sem želel nekaj spremeniti, sem se moral vedno obrniti na drugo osebo. Na začetku sem si precej pomagal tudi z Google Translate,«

študij združena. Večino študijskih obveznosti smo imeli v popoldanskem času. Vsak dan, od šestih do trinajstih, sem lahko delal v Hidrii, popoldneve pa preživel na fakulteti.«

Po zaključenem študiju se je sprva zaposlil v Hidrii Alutec v Spodnji Idriji, zdaj pa že dobro leto dela v Hidrii Bausch na Madžarskem. Odločitev za nov korak je bila sprejeta zelo hitro, ko je na Hidrianetu

Jó napot Anej!

pripoveduje Anej in dodaja: »K sreči Madžari, za razliko od Slovencev, govorijo precej poenoten jezik. Narečja niso tako izrazita. Imajo pa po tri, štiri različne besede, ki imajo isti pomen. Sam se morda naučiš ene od teh besed, tvoj sogovornik pa uporabi drugo, ki je ne razumeš. Ista beseda lahko tudi enkrat predstavlja samostalnik, drugič glagol, tako da lahko pomen razbereš samo iz konteksta.«

Anej se je Hidriini ekipi pridružil že med šolanjem, leta 2011. »Takrat je bilo še mogoče, da sem kot petnajstletnik delal v proizvodnji Hidrie Alutec. Med poletjem sem zaslužil okoli osemsto evrov in si kupil Tomosovega Youngsterja. To je bil edini cilj in zdelo se mi je odlično,« se spominja.

Ko se je ob koncu gimnazijskih let odločal o študiju, mu je tedanji vodja namignil, naj razmisli o metalurgiji, saj je videl priložnost, da bi v Hidrii Alutec štipendirali in kasneje zaposlili metalurga, specializiranega za aluminij. Tako je izbral študij. »To je bila odlična izkušnja,« pravi Anej: »Pridobljeno znanje sem lahko neposredno uporabil v praksi, kar je zelo redko. Imel sem to prednost, da je Naravoslovno-tehniška fakulteta manjša, zato sta bila redni in izredni

opazil interni razpis in si rekel: »Grem novim izzivom naproti!«

Kakšni so bili prvi vtisi po selitvi na Madžarsko? »Hidriinega madžarskega podjetja nisem dobro poznal. Dva dni sem imel na voljo za ogled proizvodnje, teden dni kasneje pa sem se že preselil,« pripoveduje.

Ob selitvi je Aneju zelo prav prišla podpora staršev. Tudi novi sodelavci so ga odlično sprejeli. V poslovnem okolju pa je opazil precejšnje razlike. »Ljudje so zelo odprti, pripravljeni pomagati. Način razmišljanja pa je drugačen. S tem ne mislim nič slabega, je pa nekaj, na kar se moraš navaditi,« pravi Anej.

Ko reče, da gre domov, ima zaenkrat v mislih dom svojih staršev v Idriji. »Tega, kje bo moj dom v prihodnje, ne vem. Pustil se bom presenetiti. Zaenkrat smo dogovorjeni, da na Madžarskem ostanem še dve leti. A glede na to, da imam na Madžarskem dekle, prijatelje, službo in dobre kolege, se mi zaenkrat ne mudi nazaj v Slovenijo,« zaključuje Anej.

SAMO ZAJEC VIDMAR je eden redkih bralcev revije Hidria, ki razume spodnji pozdrav. V kitajščini smo mu zaželeli dober dan, kar bi izgovorili: Nǐ hǎo, Samo!

Vodenje ekipe Hidrie Suzhou je Samo prevzel lani, ko je iskal nove priložnosti na Kitajskem, kjer je pred tem, od leta 2008, delal za družbo Kolektor.

Kaj je botrovalo njegovi odločitvi, da se pred petnajstimi leti preseli v državo, ki je kar osem tisoč kilometrov zračne linije oddaljena od domače Ljubljane? »Ko sem se odločal o študiju, sem se nagibal k japonologiji. Takrat me je namreč zelo zanimala japonska kultura. Na informativnem dnevu so nam povedali, da bomo imeli vsak teden obveznosti, izpite, kolokvije, ki so bili pogoj za nadaljevanje študija. Bil sem mlad in želel sem uživati študentska leta. Zato sem se raje odločil za sinologijo, ki je imela boljše razporeditev študijskih obveznosti. Kot drugi predmet sem izbral sociologijo kulture. Med študijem sem prišel v stik s Kolektorjem, ki je imel takrat na Kitajskem dve

Na Kitajskem pekinščina velja za neke vrste knjižni jezik, ki pa ima po vsej državi veliko lokalnih nians. Teh se je nemogoče naučiti zelo hitro. Danes Samu sporazumevanje ne povzroča preglavic. Velika prednost je, da je njegova žena Kitajka, pravi.

Poslovna pot na Kitajskem je Sama najprej vodila v Peking in kasneje v Nandžing, kjer danes živi z ženo in sinom. Odkar dela v Hidrii, delovni teden preživi v bližini podjetja, v Changshuju, ki je od njegovega doma oddaljen 250 kilometrov.

»Ko sem se priselil, je bila Kitajska popolnoma drugačna država. Če si se vrnil s Tajske ali pripotoval iz Evrope, si opazil veliko razliko. Danes je ravno obratno. Kitajska je bolj razvita kot te države. Takrat smo bili tudi Evropejci tu zelo popularni. Ljudje so se želeli na ulici fotografirati z nami. Želeli so naše podpise, ko smo obiskali restavracije. Vsem smo bili zanimivi. Tudi podjetja, infrastruktura, zaposlitvena zakonodaja so bili popolnoma drugačni. Kitajska je v zadnjih petnajstih letih naredila velik preskok.«

你好，赛默

podjetji. Ko se je ponudila možnost zaposlitve, sem se odločil, da grem. Bil sem mlad, brez posebnih obveznosti v Sloveniji. Želel sem v svet. Takrat se mi je vse zdelo super. Preprosto sem se usedel na letalo in šel na Kitajsko,« se spominja Samo.

Samo je znal kitajsko, zato bi pričakovali, da je bilo sporazumevanje z domačini zanj preprosto, a ni bilo tako. »Med študijem sem se naučil pisati, brati in govoriti kitajsko. Pogoj za uspešen zaključek študija je bil, da eno leto preživiš na Kitajskem. Mislil sem, da jezik znam dobro. Ko pa sem se začel pogovarjati z domačini, me nihče ni razumel, niti taksist. To je bil zame velik šok,« pravi Samo.

Kaj ima v mislih, ko reče, da gre domov? »Danes kraj, kjer živim z družino, Nandžing. Dolgo sem razmišljal, da domov pomeni iti v Slovenijo. V zadnjem času se je to spremenilo, saj tudi zaradi covida nismo tako pogosto potovali. Danes mi Slovenija predstavlja drugi dom,« pravi Samo, ki prizna, da domovino pogreša, v prvi vrsti način življenja. »Zelo zadovoljen sem z delovnim okoljem v Hidrii Suzhou, saj sledi slovenskim normam. Preživljanje prostega časa pa je tukaj drugačno. V Sloveniji po službi pelješ na sprehod psa, greš na tenis, skočiš na Obalo, za vikend v gore, na izlet v Italijo ali Francijo. Tu v bližini ni gora, gozda, morja. V Sloveniji je življenje precej bolj usmerjeno v zdravo življenje, rekreacijo.«

VESNO JOVANOVIĆ, ki se je pred dvanajstimi leti iz rodne Bosne in Hercegovine preselila v Koper, pozdravimo v srbščini, njenem maternem jeziku. Čeprav je ta precej podoben slovenščini, je bilo sporazumevanje zanjo v prvih letih po selitvi precej težavno, pripoveduje. »Na Obali smo se kar dobro razumeli. Ko pa sem v službi srečala koga iz Idrije, se mi je zdelo, da govori drug jezik! To sem nekoč omenila kolegu v merilnici, ki me je hitro potolažil in priznal, da Idrijčane tudi sam zelo težko razume,« se smeje spominja Vesna.

Vesni se zdi zelo pomembno, da na delovnem mestu govorimo v lokalnem jeziku. Danes za njeno znanje slovenščine, ki je odlično, še dodatno skrbita otroka, enajst in osemletna sinova, ki Vesno ob napačno izgovorjeni besedi hitro popravita.

Kaj je bil razlog, da se je leta 2011 preselila v Slovenijo? »Julija sem v Bosni in Hercegovini

Zato se je odločila, da najde drugo zaposlitev. Leta 2017 se je pridružila ekipi Hidrie, najprej kot operaterka na CNC stroju. Izkušnje je kasneje nabirala še na drugih delovnih mestih v Hidrii Alutec. Od junija dalje je zaposlena v merilnici.

»Opazila sem interni razpis in se odločila, da naredim korak naprej. Delo v merilnici je drugačno od dela v proizvodnji. Zahtevnejše, a omogoča delo v lastnem tempu. Všeč mi je občasno zamenjati delovno mesto, saj s tem služba ne postane monotona. Veliko mi tudi pomeni, da je moj prejšnji vodja dal zeleno luč za moje napredovanje in mi s tem izrazil podporo. Sodelavci v merilnici pa so vredni vse pohvale, čista desetka!« pravi Vesna.

Med sodelavkami in sodelavci se je Vesna vedno počutila sprejeto. Tudi sicer selitev v drugo državo vidi kot nekaj pozitivnega, kot priložnost za boljše življenje njiju z možem in še posebej

Здрaво, Весна!

zaključila študij in postala profesorica razrednega pouka. Avgusta sem se poročila in se takoj preselila v Slovenijo, kjer je že pred tem živel moj sedanji mož. Tako da je odgovor na vaše vprašanje: ljubezen!«

Po prihodu v Slovenijo se je Vesna posvetila predvsem otrokoma. Poskrbela je tudi za nostrifikacijo diplome in sprva iskala službo v svojem poklicu, s čimer pa, kot pravi, ni imela sreče.

njunih otrok.

Ko danes reče, da gre domov, ima v mislih Koper, kjer živi z družino. Ko gredo na počitnice v Bosno, pa reče: »Gremo k našim.« Vesna meni, da jo je izkušnja selitve v Slovenijo spremenila. Trudi se, da svojim sorodnikom v Bosni ne daje občutka, da je zaradi selitve pozabila na vse, kar je imela in doživela v domovini. Življenje pa si je ustvarila tukaj, v Sloveniji. »Tu imam družino in odgovarjam zanjo,« pravi Vesna.

DRAGANA MIJATOVIĆA

pozdravimo v jeziku, ki ga danes najpogosteje uporablja na delovnem mestu v podjetju Hidria Bausch v Vaihingenu v Nemčiji. Sicer pa je nemščina le eden od številnih jezikov, s katerimi se je srečal na svoji zanimivi življenjski in poslovni poti.

»Hidria mi predstavlja neke vrste družino. Del

precejšnjo oviro. Že kot otrok pa sem sanjal o tem, da bi nekoč delal v Nemčiji. Rojen sem v Sloveniji, moji starši so iz Bosne, veliko sorodnikov je že v času mojega otroštva živelo in delalo v Nemčiji. Ko smo jih obiskovali, se mi je Nemčija zdela kot neke vrste obljubljena dežela. Takrat so bile razlike med Slovenijo in Nemčijo precejšnje.«

Guten Tag, Dragan!

nje sem že 27 let, več kot pol življenja,« pravi Dragan. V Hidrii se je zaposlil leta 1996, kot vzdrževalec štanc. Kasneje je kot delovodja in namestnik vodje proizvodnje delal na Jesenicah, njegovem rojstnem kraju.

Leta 2011 sta se s sodelavcem Markom Hladnikom podala na Madžarsko, kjer sta v tamkajšnji Hidriini družbi uvajala nov sistem v proizvodnji. »Kmalu po prihodu na Madžarsko sem se moral zaradi zdravstvenih težav vrniti v Slovenijo. V tem času mi je v Sloveniji umrl oče. Začetki dela na Madžarskem so bili tako zelo turbulentni. Delali pa smo zelo intenzivno. Včasih sem imel občutek, kot bi bili poročeni s Hidrio.«

Dve leti kasneje je bil nov sistem v proizvodnji vpeljan in njegove pomoči niso več potrebovali. Ker je želel ostati v tujini, se je odločil, da se pridruži Hidriini ekipi v Nemčiji. Tja se je preselil z ženo, ki jo je spoznal med svojim bivanjem na Madžarskem, domačinko iz mesta Gyöngyös.

»Časa, ki sem ga preživel na Madžarskem, nisem dojemal kot selitve v tujino, bolj kot začasno postajo. Tudi madžarski jezik mi je predstavljal

Danes se v Nemčiji počuti zelo dobro. Oba z ženo sta zaposlena. Standard je boljši kot v državah, kjer je živel prej. Prostrana Nemčija nudi odlične možnosti potovanj. Všeč mu je tudi, ker v bližini živi veliko prijateljev in sorodnikov, tako da ne občuti domotožja.

»Res pa je, da se v Nemčiji do neke mere vedno počutiš tujec, tudi če tukaj živiš dlje časa. Naše delovno okolje v Hidrii Bausch je zelo zanimivo, saj združuje celo vrsto različnih narodnosti. Poleg Nemcev v ekipi delamo sodelavci iz Slovenije, Kosova, Turčije, Italije, Grčije, Poljske, Srbije, Bolgarije, Rusije.«

Dragan ima danes v mislih svoj dom v Nemčiji, ko reče, da gre domov. V Sloveniji se je v zadnjih letih precej spremenilo, tudi v Draganovem sorodstvu, zato se tu ne počuti več toliko doma kot nekdanj.

Izkušnja selitve v tujino je dobro vplivala na njegov odnos do ljudi, pravi: »Ko se preseliš v tujino, na ljudi gledaš drugače. Spoznavaš različne kulture, manj obsojaš in postajaš bolj odprta oseba.«

DANIELA VIDALA, ki sicer zelo dobro govori slovensko, špansko, angleško in nemško, pozdravljamo v katalonščini, njegovem maternem jeziku.

pri projektu, v katerega je bil vključen tudi njegov sedanji vodja. Kasneje sta se oba odločila, da z delom nadaljujeta v Hidrii Movent.

Daniel se v razvoju Hidrie Movent ukvarja predvsem s simulacijami, poleg tega tudi programira in sodeluje v laboratoriju. Na področju simulacij je delal že v času, ko je še živel v Španiji. Zaposlen je bil v španski podružnici nemškega avtomobilskega podjetja. Poslovna pot ga je vodila v Nemčijo, kjer je spoznal svojo ženo, Slovenko. V Nemčiji sta živela šest let in sprva nista načrtovala selitve v Slovenijo. Kasneje, ko sta postala starša dveh otrok, pa sta se odločila, da si ustvarita dom v Vipavski dolini.

Če je selitev v Nemčijo Danielu v prvi vrsti predstavljala priložnost za strokovno rast, pa ga je kasnejša selitev v Slovenijo naučila predvsem

»Ob prihodu v Slovenijo sicer nisem govoril slovensko, a sem se s sodelavci zlahka sporazumeval v angleščini in nemščini. V službi sem bil zadovoljen. Delo je bilo zanimivo, tako kot sedanje, ki pa je še nekoliko bolj zahtevno,« pripoveduje Daniel.

Ko reče, da gre domov, Daniel danes pomisli na svoj dom v Sloveniji. »To je malce nenavadno, saj se po naglasu hitro sliši, da sem tujec. Rodil sem se v Barceloni, po enem letu smo se z družino preselili sto kilometrov južno, v Tarragono, zato v Španiji pravim, da sem iz Tarragone. A tam ne živim že dvajset let, življenje sem si ustvaril tukaj, v Sloveniji. To je zdaj moj dom.«

Bon dia, Daniel!

odgovornosti. »Bolj se zavedam vsega, kar je potrebno narediti v družini.

V Nemčiji smo živeli skromneje, v Sloveniji pa smo se ustalili, zgradili hišo. Tu se še bolj zavedam svoje odgovornosti do otrok, družine.«

Daniel je prvo zaposlitev v Sloveniji našel v Godoviču, v tedanji IMP Klimi, ki je bila del Hidrie. Sodeloval je

V domačem okolju z družino navadno govorijo špansko. »Moja žena je zelo talentirana za jezike in se je učila španščino. To, da v družini govorimo špansko, se mi zdi zelo pomembno. Tako ohranjam nekaj domačega iz svoje domovine,« pravi Daniel.

Kaj sogovorniki najbolj pogrešajo iz domačega okolja?

Anej Cergol IDRIJO

»Pogrešam domače mesto. Včasih mi je prav hudo, ko pogledam skozi okno, in ni nikjer nobenega hriba. Mladi včasih pravijo: »Samo da grem ven iz Idrije, kjer se nič ne dogaja!« Ko si enkrat zunaj, pa Idrijo zelo pogrešaš.«

Samo Zajec Vidmar NAČIN ŽIVLJENJA

»Veliko pogrešam: slovensko naravo, številne možnosti preživljanja prostega časa, pomen, ki ga v Sloveniji dajemo zdravemu življenju, rekreaciji, tudi skrb slovenskih delodajalcev za dobro počutje zaposlenih.«

Tudi vas zanima selitev v tujino? Kaj svetujejo sogovorniki?

Anej Cergol

Ne razmišljajte preveč, samo pojdite.

Če se en dan ne počutite v redu, počakajte še kak dan. Če se dlje časa ne počutite dobro, se vrnite domov. Za vsakega mladega človeka je izkušnja selitve v tujino dobrodošla. Ob selitvi se naučite samostojnosti, razpolaganja z denarjem, tolerantnosti. Dobro pa je, če ste prilagodljivi in odprti. Mislim, da bi se introvertirane osebe v tujini težje znašle.

Samo Zajec Vidmar

Bodite pripravljeni na spremembe.

Ob selitvi lahko doživite šok in si želite nazaj. Dobro je, da ste pripravljeni na spremembe ali pa zelo dobro poznate novo okolje in vam je to okolje všeč. Navadno se v nekaj letih izkristalizira, ali je bila odločitev za vas dobra ali ne. Nekateri ostanejo, drugi se vrnejo domov.

Vesna Jovanović

Poskusite.

Vsakemu človeku, ki si želi preseliti v tujino, bi svetovala, naj poskusi. Danes ali jutri se lahko vrnete domov. Prej pa poskusite živeti sami, brez bližine in pomoči najbližjih sorodnikov.

Dragan Mijatović

Odločite se.

Selitev v tujino je življenjska izkušnja. Če si želite nekaj novega, sprejmite odločitev. Sam sem si želel v tujino. Čeprav sem bil sprva skeptičen, ali je Madžarska prava država zame, sem se najprej preselil tja. Na Madžarskem sem spoznal ženo, s katero danes živiva v Nemčiji.

Daniel Vidal

Bodite odprti.

Pri selitvi v tujino je ključno, da ste čim bolj odprti. V Nemčiji sem srečal veliko tujcev, ki se tam niso dobro počutili. Ugotovil sem, da imajo precej predsodkov glede hrane, vremena, ljudi. V tujini enostavno morate sprejeti drugačnost. Domačini hitro začutijo, če se med njimi ne počutite kot tujec, in tako lažje komunicirajo z vami.

Vesna Jovanović
SORODNIKE

»Pomanjkljivost selitve v tujino je ločenost od družine. Moji in moževi starši ne živijo blizu. Tako v novem okolju začneš sam, čisto od začetka.«

Dragan Mijatović
NARAVO

»Slovenija je prelepa, pravi biser. To povejo mnogi. Tudi ženini sorodniki z Madžarske so preprosto očarani nad lepotami Triglavskega narodnega parka.«

Daniel Vidal:
MORJE

»Pred selitvijo sem vedno živel blizu morja. Pogrešam ga, pogrešam tudi sredozemsko klimo. Vipavska dolina, kjer zdaj živimo, ima malce boljšo klimo kot drugi deli Slovenije, ni pa čisto primerljiva s tisto, ki jo poznam od prej.«

05 KILOMETRI

*Primož Makuc, višji nabavni logist
v Hidrii Lamtec, avtomobilistični bloger*

Mercedes-Benz razreda A in B

V današnjem svetu ni več samo belo in črno, ampak se je marsikaj spremenilo tudi pri pogonskih agregatih. Bencinu in dizlu se je pridružila elektrika, seveda pa poznamo tudi druge pogonske oblike, kot so stisnjen naravni plin (CNG), utekočinjen naftni plin (LPG) in vodikove gorivne celice. Eden boljših kompromisov je zagotovo kombinacija bencinskega motorja in elektromotorja, ki mu rečemo tudi hibrid.

Hidria Lamtec za kupca Bosch izdeluje ključno komponento za hibridni motor, ki se vgrajuje v modele prestižne znamke Mercedes-Benz. Gre za modela razreda A in B z oznako PHEV, kar pomeni, da gre za priključna hibrida. V osnovi ima glavno besedo še vedno bencinski štirivaljni motor, svoje pa pripomore tudi elektromotor z močjo 75 kW. Glavna prednost priključnega hibrida je ta, da zmore prevoziti okrog 70 km samo na elektriko. To ga naredi idealnega za mestne vožnje, kjer je navadno poraba goriva tudi največja. Njuno složno delovanje tako pripomore k nižji porabi in manjšim emisijam.

Razreda A in B sta začetna modela v portfelju znamke Mercedes-Benz in se prav tako ponašata izjemnim dizajnom, kot njihovi ostali višji razredi. Še toliko slajše pa je, ker je za njihovo oblikovanje odgovoren Robert Lešnik, vodja centra za oblikovanje zunanosti Mercedesovih avtomobilov.

Novi Passat

Hidria Advancetec bo tudi za novo generacijo splošno priljubljenega Passata dobavljala ogrevalne svečke in svečke s senzorjem tlaka za dvolitrske dizelske pogonske agregate. Passat sicer ni edini iz novih generacij skupine VW, ki se bo ponašal s Hidriino tehnologijo. Z njo bosta opremljena tudi novi Tiguan in Kodiaq. Ogrevalne svečke za hladen zagon dizelskega motorja omogočajo hitrejši zagon in nižje emisije. Energija, ki jo ob žarjenju konica svečke prenese v prostor z gorivom, tudi pri temperaturah globoko pod lediščem (do $-30\text{ }^{\circ}\text{C}$) zagotavlja učinkovit zagon in stabilno delovanje dizelskih motorjev.

Z novo generacijo Passata limuzinska različica ne bo več na voljo, ampak bodo kupci lahko izbrali le karavansko obliko. Slednja je seveda tudi najbolj priljubljena na tržišču in prav veliko solz na račun limuzinske verzije najbrž ne bo. Ponaša se s povsem novo zunanjo obliko, ki je vse bolj podobna ostalim Volkswagnovim modelom, ki so prišli na trg v zadnjih letih. Razkošna je njegova nova prefinjena notranost, kjer je v ospredju zagotovo digitalizacija. Skrbno izbrani materiali in LED svetlobni elementi v notranosti pa naredijo samo izkušnjo še toliko bolj posebno. Res nas ne preseneča, da je že toliko časa del našega voznega parka.

05 KILOMETRI

Husqvarna

Kros užitki že nekaj časa niso več omejeni zgolj na odrasle, ampak ciljajo tudi že na mlajšo generacijo. Pred kratkim so proizvajalci KTM, Husqvarna in GasGas predstavili kros mini moto, ki jih poganja elektromotor, njihova baterija pa zmore za okrog sto minut zabave. Njihovi motorji so prilagojeni otrokom z višino med 90 in 130 cm in telesno težo do 35 kg.

Za trdnost in vzdržljivost glavnega okvirja je zaslužna tudi Hidria Mototec, ki je bila v projekt vključena že od samega začetka snovanja motocikla in je s pomočjo najnovejših tehnologij robotskega varjenja in CNC obdelave posledično poskrbela za skupno nizko težo motorja – 29 kg. V primeru padca se motor preko senzorja samodejno zaustavi, kar pripomore tudi k večji varnosti. Možna je tudi nastavitvev treh različnih hitrosti, kar staršem omogoča večjo kontrolo in boljši občutek varnosti. Ta je v razponu hitrosti hoje do najvišje hitrosti 33 km/h.

Prednost tega kros mini mota so tudi nizki stroški vzdrževanja, ker ga elektromotor praktično ne potrebuje. 36-V baterija se do polne kapacitete napolni v eni uri. Ker pa je ta standardna večini električnim ročnim orodjem, imate lahko tudi rezervno in jo preprosto zamenjate, ko se prvotna izprazni.

Porsche Panamera

Ena bolj posebnih znamk že vse od začetka sledi svoji tradiciji. Gre za oblikovni vzorec, ki se Porscheja drži vse od 50-ih let dalje in mu še danes nihče ne oporeka. Dolga leta je bil poudarek le na kupejevski obliki teh avtomobilov, sčasoma pa so sledili trendu in vse znanje prenesli še na bolj splošne modele. Mednje sodita tudi Panamera in Cayenne, ki jima poleg športnega pedigreja niti malo ne primanjkuje eleganca in prestiža.

Cayenne in Panamera oba ponujata ogromno prostora, udobja in izjemnih detajlov. Je pa Panamera malce bolj posebna, ker s svojo neobičajno obliko limuzine izstopa iz množice. Z različico Sport Turismo so poskrbeli tudi za bolj družinsko rabo avtomobila, saj je sama oblika bolj karavanska. S tem modelom so potrdili, da lahko brez težav združijo praktičnost in brezkompromisno športnost. Kljub temu so uspeli ohraniti slavne linije te znamke in tako so zadnje generacije teh zmogljivih avtomobilov še bolj povezane kot včasih.

Hidria Alutec za te modele dobavlja pokrove verige odmične gredi V8-bencinskih motorjev z dvojnimi turbinami, ki zmorejo tudi 549 KM oziroma s pomočjo elektromotorja v hibridni izvedbi celo 700 KM. Gre za izjemno zmogljivost motorjev, ki poskrbijo za vrhunsko vozno izkušnjo.

SPODBUJAMO RAZNOLIKOST
IN SODELOVANJE

Pomembno je, da se dopolnjujemo

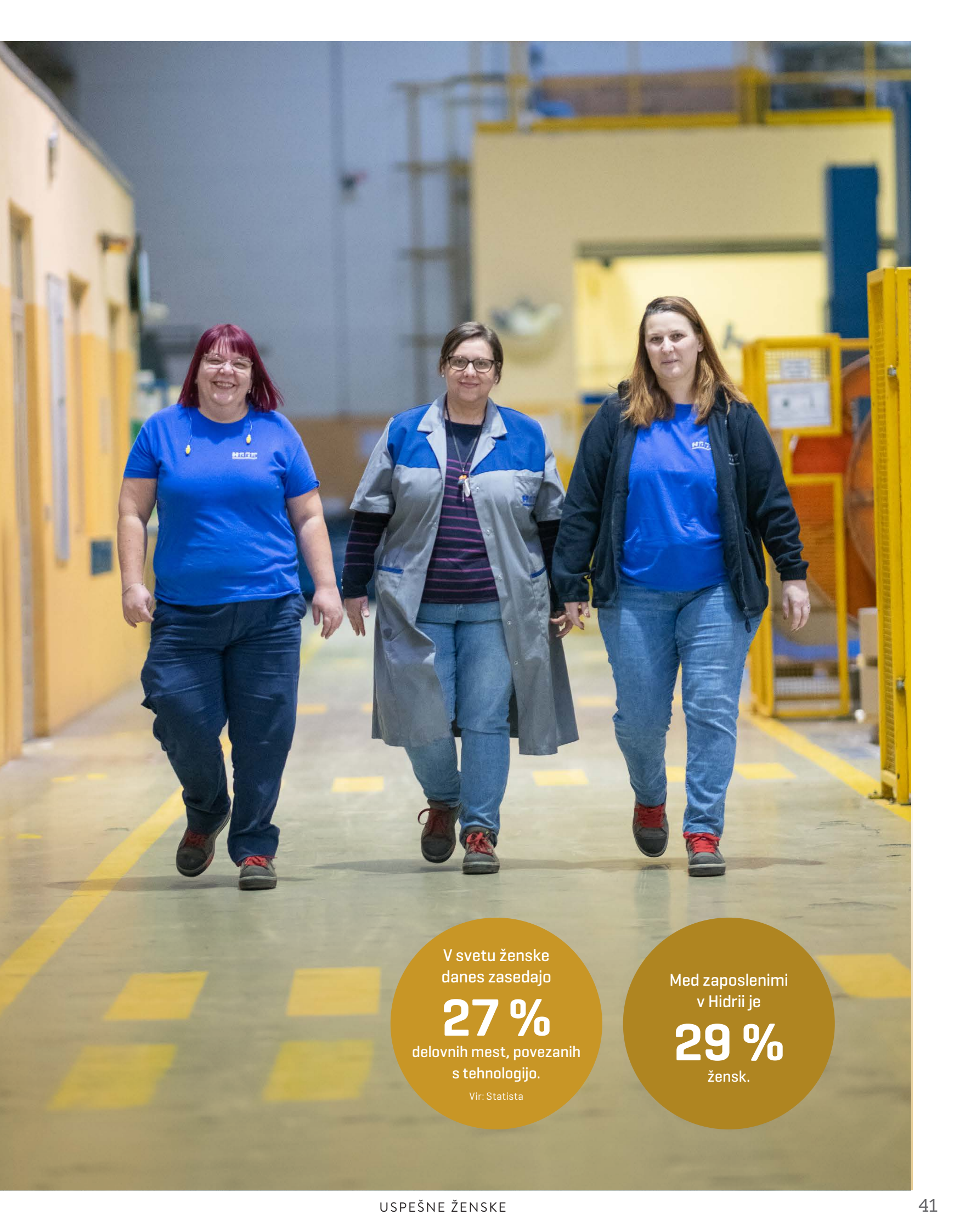
Besedilo: Helena Pregelj

Fotografije: Robert Zabukovec

Znanost, inovativnost, industrija, tehnologija. Besede, ki so v slovenskem jeziku ženskega spola, a jih precej pogosto povezujemo z moškimi svetom. Zgodbe mnogih uspešnih žensk dokazujejo, da so stereotipi o ženskih in moških poklicih stvar preteklosti.

Pogovarjali smo se z **Majo Frelj**, vodjo Hidriine orodjarne, ki zase pravi, da je ženska na delovnem mestu, kjer ne bi pričakovali ženske. Iz izkušenj ve, da ženske na stvari gledamo drugače. Pomembno se ji zdi, da se moški in ženske z različnimi pogledi na izzive dopolnjujemo.

Ste vedeli, da so ženske ustvarile nadvse uporabne in danes samoumevne rešitve v avtomobilski industriji? Predstavljamo pet žensk, ki so s svojimi idejami spreminjale način vožnje.

V svetu ženske
danes zasedajo

27 %

delovnih mest, povezanih
s tehnologijo.

Vir: Statista

Med zaposlenimi
v Hidrii je

29 %

žensk.

MAJA FRELIH,

vodja orodjarne
v Hidrii Lamtec na Jesenicah

Hidria je bila edino podjetje, ki je dalo priložnost ženski

Maja Frelih se zelo dobro spomni, zakaj je pred osemnajstimi leti izbrala Hidrio. Pred tem je že delala v avtomobilski industriji, z materiali, ki so bili precej nevarni za zdravje. Novo zaposlitev je poskusila najti pri različnih delodajalcih, vendar ti povečini niso bili naklonjeni zaposlitvi ženske z izobrazbo strojni tehnik. V Hidrii nikoli ni imela občutka, pripoveduje, da bi se morala kot ženska bolj dokazovati, čeprav orodjarna ni okolje, v katerem bi pričakovali žensko. Pravi, da dela s popolno ekipo, ki ji že od začetka stoji ob strani. Vodenje orodjarne pa je po njenem mnenju delo, ki ji je dobesedno pisano na kožo.

Maja, ste vedeli, da za nadvse uporabnimi rešitvami v avtomobilih, kot so brisalci ali smerniki, stojijo ženske?

Ne, nisem vedela. Verjetno tudi zato, ker se o izumih, za katerimi stojijo ženske, precej manj govori kot o tistih, za katerimi stojijo moški. V preteklosti najbrž niti ni bilo tako pomembno, da so do teh rešitev prišle ženske.

Kako vas je poslovna pot pripeljala v industrijo?

Po izobrazbi sem strojni tehnik. Od nekdanj me bolj zanimajo tehnične stvari, veliko bolj kot stvari, ki jih navadno povezujemo z ženskami. Na tehničnem področju se tudi dosti boljše znajdem.

Ko sem se pridružila Hidriini ekipi, sem sprva delala v kontroli, kjer ženska zasedba ni nič nenavadnega. Z delom sem nadaljevala v tehnologiji. Kasneje se je odprla priložnost za vodenje orodjarne. Rekla sem si: »Zakaj pa ne?« Na tem področju takrat še nisem imela izkušenj. Mislim pa, da se vsakdo lahko vsega nauči, če ima za to voljo. Zdaj sem na tem mestu že peto leto in delo mi je zares všeč.

Ste že od malih nog vedeli, da se boste usmerili v poklic, kakršnega opravljate danes?

Sem. Seveda nisem vedela, da bom delala prav v orodjarni, vedno pa sem vedela, da bom izbrala tehnično smer. Že v otroštvu sem s staršema in bratom delala veliko tehničnih stvari. Cela naša družina je precej bolj usmerjena v svet tehnike. Na tem področju so delali vsi, starši, stari starši. Verjetno je bilo kar pričakovano, da bom to pot izbrala tudi sama.

Preden ste se pridružili Hidrii, ste iskali zaposlitev v drugih podjetjih. Dobili pa ste občutek, da na delovnih mestih, ki so vas zanimala, niso bili najbolj naklonjeni zaposlitvi ženske, kajne?

Tako je. Pred leti, ko sem iskala službo, ženska s strojno tehnično izobrazbo za mnoga delovna mesta ni bila prva izbira. V tistem času je bila Hidria edina, ki mi je dala priložnost. Hidria je bila v primerjavi z drugimi podjetji že v tistih časih precej bolj odprta do zaposlovanja žensk.

Tudi danes je tako. V Hidrii je veliko žensk zaposlenih na delovnih mestih, ki niso najbolj tipično 'ženska'.

Hidrio ste izbrali tudi zato, ker vam je nudila bolj zdravo delovno okolje. Prej ste delali s snovmi, ki zdravju niso bile najbolj prijazne.

Drži, bile so škodljive. Vedela sem, da v nekdanji službi ne bi mogla preživeti svoje celotne delovne dobe. Drugo zaposlitev sem poiskala, ker je bilo v prejšnjem delovnem okolju precej nevarnih snovi.

Omenili ste, da se na mestu vodje orodjarne zelo dobro počutite. Kaj pa vam daje največje zadovoljstvo?

Všeč mi je delo, ki ga opravljam. V službo rada prihajam tudi zato, ker je v orodjarni dober kolektiv. Zelo dobro sodelujemo.

Kako poteka vaše delo? Glede na vaš urnik se zdi, da precej dinamično?

Res je. Trenutno kar težko usklajujem vse sestanke in koordinacijo orodjarne. Dodaten izziv je uvajanje številnih novosti, s katerimi bomo digitalizirali procese v orodjarni. Sama sem v vlogi ključnega uporabnika pri vseh teh procesih. Zaenkrat vse uspešno poteka, usklajevanje časa pa ni vedno najbolj enostavno.

Hidria na Jesenicah doživlja velike spremembe. Iz industrijskega se vse bolj usmerja v avtomobilski segment, v proizvodnjo vse bolj preciznih izdelkov. Kako doživljate te spremembe?

Spremembe, s katerimi se srečujemo danes, so precej zahtevne. Avtomobilska industrija je znana po tem, da se nabor izdelkov, ki jih proizvajamo, zelo hitro spreminja. Poleg tega imamo na Jesenicah, v primerjavi z drugimi Hidriinimi lokacijami, dokaj majhno orodjarno. Orodja so danes dvakrat večja in težja kot so bila nekdanj, tako da njihovo vzdrževanje postaja vse bolj zahtevno. Trenutno je kar velik izziv slediti proizvodnji.

Če na te spremembe gledate z očmi zunanje opazovalke, pa ste verjetno veseli napredka?

Seveda, če bi gledala samo od zunaj, bi rekla, da je perfektno, da se Hidria tako lepo razvija. Ko gledamo od znotraj, vidimo tudi izzive in razmišljamo, kaj bi lahko spremenili, da bi bilo naše delo lažje in učinkovitejše.

Če se vrneva k uvodni temi najinega pogovora: Se vam zdi, da ženske na stvari gledamo drugače? Mislite, da je v 21. stoletju sploh še smiselno govoriti o tipično ženskih in tipično moških poklicih?

Ženske na stvari gledamo drugače. Imamo čisto drugačen pristop, drugačne predloge, gledamo z drugih zornih kotov, probleme rešujemo na drugačen način. Ampak to ni slaba stvar. Skupaj lahko pridemo do večjega spektra različnih rešitev, kot če bi jih na primer, iskali samo moški ali samo ženske. Mislim, da se ženske in moški dobro dopolnjujemo.

Kako kot vodja v svetu, ki se pretežno vrti okoli tehničnih izzivov, najdete čas za grajenje odnosov s sodelavci, utrjevanje medsebojnega zaupanja, motivacijo?

Mislim, da se vse to dogaja precej spontano. Če pomislim na svoje sodelavke in sodelavce v orodjarni, lahko rečem, da so 'Ljudje'. Skupaj smo ob lepih dnevih in v težkih trenutkih. Med nami je prisotno neko ravnovesje. Med seboj smo zelo iskreni.

Sodelavkam in sodelavcem zmeraj predlagam, naj povedo, če imajo kakršnokoli težavo. Vsaka težava je po mojem mnenju rešljiva, ne glede na to, ali je povezana z delovnim ali zasebnim življenjem.

Kako pa vi iščete ravnovesje? Kaj predstavlja protiutež vašemu delovnemu vsakdanu v industriji?

Danes mi tega ravnovesja ni več težko najti. Včasih je bilo precej težje. Če nosiš službene obveznosti domov, to ne vpliva najboljše na zasebno življenje. Zdaj znam odklopiti. Tudi če me popoldne ali med vikendi pokličejo glede službenih stvari, se lahko z mislimi zelo hitro vrnem nazaj. Za to pa je bilo potrebnega nekaj treninga. Preklapljanje med službenim in zasebnim življenjem je kar težko, ampak zdaj sem se tega naučila. Pomaga pa, če ima človek doma mirno življenje.

POGUMNE, PRODORNE, INOVATIVNE

Ženske, ki so spremenile način vožnje

Za mnogimi izumi, ki se nam danes zdijo nekaj povsem vsakdanjega, stojijo ženske. A v preteklosti ženske izumiteljice pogosto niso dobile priznanj, ki bi si jih zaslužile. Naslednjič, ko bomo sedli za volan, se spomnimo žensk, ki so s svojimi idejami za vedno spremenile način vožnje.

1888

Bertha Benz: 'ROAD TRIP'

5. avgusta 1888 je 39-letna Bertha Benz, žena izumitelja Carla Benza, naredila nekaj precej nenavadnega. Ne da bi povedala možu, in brez dovoljenja oblasti, se je s sinovoma Richardom in Eugenom, s kočijo brez konj, ki so jo kasneje poimenovali avtomobil, odpeljala na 106 km dolgo potovanje iz Mannheima v Pforzheim. Čeprav je bil navidezni namen potovanja obisk njene matere, je v resnici želela svetu dokazati, da bo vozilo, ki ga je razvil njen mož, zdržalo za tiste čase nepredstavljivo razdaljo. Bertha je med potjo reševala številne tehnične izzive, pri čemer je med drugim uporabila iglo za klobuk in celo podvezico. Znano je, da je na poti obiskala lekarno, kjer je bilo v tistih časih naprodaj gorivo, kovača, ki je pomagal pri popravilu avtomobila, in čevljarja, ki je zavore opremil z usnjem. Dve prestavi avtomobila nista zadostovali za premagovanje klancev, zato sta morala Eugen in Richard pogosto potiskati vozilo po strmih cestah. A misija je uspela in Benzova je ob prihodu v Pforzheim s telegramom obvestila moža o doseženem cilju. Potovanje je bilo deležno velike publicitete. Izkušnje, ki jih je Bertha delila po uspešno prevoženi testni vožnji, pa so bile tudi odlična osnova za nadaljnje izboljšave v avtomobilih.

1893

Margaret A. Wilcox: OGREVANJE AVTOMOBILA

Ni naključje, da se je zamisel za ogrevanje kabine avtomobila rodila ravno v Chicagu, kjer se zimske temperature v najhladnejših mesecih navadno povzpnejo komaj do ledišča. Inovatorica in ena redkih inženirk strojništva svojega časa, Margaret A. Wilcox, je našla rešitev za premražene voznike, ko je vroč zrak iz avtomobilskega motorja preusmerila v kabino. A izum še zdaleč ni predstavljal takojšnjega uspeha, saj z njeno rešitvijo temperature v kabini ni bilo mogoče regulirati, tako kot to zlahka storimo danes. Prav s prijavo tega patenta pa je Margaret A. Wilcox postala ena prvih žensk v zgodovini, ki je prijavo oddala s svojim imenom. Pred tem je namreč veljalo, da so ženske lahko patente prijavljale le preko svojih soprogov.

1903

Mary Anderson: BRISALCI

Si predstavljate, da bi morali ob močnem sneženju ročno čistiti vetrobransko steklo? Čeprav je rešitve za čiščenje vetrobranskega stekla na prelomu iz 19. v 20. stoletje razvijalo več ljudi, zasluge za izum najpogosteje pripisujejo ameriški podjetnici Mary Anderson. Ko je opazovala voznike pri nič kaj prijetnem početju, si je zamislila in kasneje patentirala brisalec vetrobranskega stekla z ročnim upravljanjem iz notranjosti avtomobila. Za razliko od današnjih je bilo njene brisalce ob koncu zime možno odstraniti. Mary Anderson z izumom še zdaleč ni obogatela. Ko je poskušala prodati pravice za uporabo patenta preko kanadskega podjetja Dinning & Eckenstein, so njeno vlogo zavrnil. Razlog? Brisalci naj ne bi imeli visoke komercialne vrednosti. Šele desetletje kasneje so brisalci vetrobranskega stekla postali standardna oprema avtomobilov.

1914

Florence Lawrence: SMERNIKI

Florence Lawrence je najbolj znana kot igralka, ki je v začetku 20. stoletja nastopila v skoraj tristo nemih filmih, vendar je pravi občutek svobode našla za volanom avtomobila. Leta 1914 je pomislila, da bi bili preprosti smerniki odličen dodatek tedanjim vozilom. Izdelala je zastavice na zadnjem odbijaču avtomobila, ki so jih lahko vozniki dvigovali in spuščali s pritiskom na gumb, ter tako voznike za seboj opozorili, da bodo kmalu zavili. Kasneje je Florence ustvarila podobno napravo na zadnjem delu avtomobila, ki je v trenutku, ko so vozniki pritisnili na zavoro, dvignila zastavico z napisom "STOP". Za predhodnice danes nepogrešljivih rešitev v avtomobilih ni nikoli prejela priznanja. Leta 1920 je novinarju povedala: »Avtomobil je zame nekaj skoraj človeškega, nekaj, kar se odziva na prijaznost, razumevanje in skrb, tako kot ljudje.«

1942

Hedy Lamarr: BREŽŽIČNA KOMUNIKACIJA

Filmsko zvezdo Hedy Lamarr, ki je uspešno igralsko kariero začela v Avstriji in nadaljevala v ZDA, so navduševali tehnični izzivi. S prijateljem, avantgardnim skladateljem, se je tik pred drugo svetovno vojno odločila, da bo razvila daljinsko vodeno torpedo. Takrat je namreč veliko izstrelkov zgrešilo cilj, saj na njihovo pot, ko so bili enkrat spuščeni, ni bilo več mogoče vplivati. Igralka je dobila idejo, da bi oddajnik in sprejemnik usklajeno menjavala radijske kanale, po katerih bi komunicirala. Po napornem delu je prijateljema uspelo idejo izpopolniti do te mere, da sta zanjo pridobila patent, ki pa so ga državni uradniki razglasili za strateško tako pomembnega, da je moral ostati tajen. Več kot pol stoletja kasneje, v dobi razcveta brezžičnih naprav, se je strokovna javnost zavedela, da je pomemben temelj za razvoj sodobnih sistemov, kot so GPS, Bluetooth, Wi-Fi, postavila nekoč slavna filmska zvezda. V visoki starosti so ji zato podelili ugledno nagrado, poleg zvezde na hollywoodski aleji slavnih pa je dobila mesto tudi v »National Inventors Hall of Fame«, kjer so zbrana imena pomembnih izumiteljev in izumiteljic.

Ste danes
že koga pohvalili?

Pohvale nas spodbujajo k še večji zavzetosti

Besedilo: Tina Kastelic, Helena Pregelj
Fotografije: Robert Zabukovec

Vsak človek je edinstven, vsem ljudem pa je skupno, da radi slišimo pohvalo. Ko nas nekdo pohvali, se počutimo opaženi, sprejeti, cenjeni. O pomenu in moči iskrene pohvale smo se pogovarjali s štirimi vodji, udeleženci Hidriine Šole vodenja.

V program Hidriine Šole vodenja je bilo v letošnjem letu vključenih preko 150 zaposlenih. Izobraževalni program je velik poudarek namenil krepitvi veščin komuniciranja in podajanja povratnih informacij.

MOČ ISKRENE POHVALE

Ko ti nekdo izrazi priznanje, dobiš krila

Ali človek, ki se počuti cenjenega, naredi več, kot se od njega pričakuje? »Nedvomno!« v en glas pritrjujejo Katarina, Nusret, Dejan in Niko, ki so v letošnjem letu nadgrajevali svoje komunikacijske veščine v Hidriini Šoli vodenja.

Pogovarjali smo se o tem, kako pomembno se jim zdi, da v poslovnem okolju drug drugemu izražamo pohvale? Kako se počutijo, ko jih nekdo pohvali? Kako pogosto sami pohvalijo sodelavce? Je tudi njihov vodja kdaj deležen pohvale?

Naši sogovorniki so spoznali, da je pohvala močno orodje za motivacijo, zadovoljstvo in uspeh. Morda nas bodo njihove besede spodbudile, da pogosteje izrazimo priznanje ljudem, ki jih srečujemo v poslovnem in osebnem življenju.

NIKO PAVŠIČ,
delovodja v Hidrii Movent

»Na svoji dvaindvajsetletni poslovni poti na mestu delovodje v Hidrii sem se kot mentor srečal s številnimi mladimi. Resnično me je razveselilo, ko so mi nekoč v kadrovski službi rekli: »Niko, vsi dijaki in študenti sprašujejo, če lahko delajo pri tebi!« To mi je dalo potrditev, da se tukaj dobro počutijo. Tudi sam sem se dobro počutil, ko sem to slišal. Že prej sem se zelo trudil, da bi mladim zagotovil čim boljše izkušnje pri delu. Pohvala pa me je spodbudila, da sem z njimi delal še z večjo zavzetostjo. Videl sem, da se moj trud obrestuje.

Ljudje večinoma prej izrečemo kritiko kot pohvalo. Če opazimo nekaj slabega, to hitro omenimo. Dobre stvari pa se nam pogosto zdijo samoumevne. Tako se moram tudi sam kdaj spodbuditi, da pohvalim. Ko sem pred kratkim pohvalil lanserja, ki vedno brezhibno opravi svoje delo, sem opazil, kako se mu je na obrazu narisal nasmeh. Polepšal sem mu dan. Ni nujno, da pohvalimo samo velike dosežke. Pohvalimo lahko tudi majhna, vsakdanja dejanja.

Veliko ljudi pravi, da jim pohvala nič ne koristi. Mislim, da so ravno ti ljudje najbolj željni pohvale. Dobro je, če pohvalo sprejmemo s hvaležnostjo, ne z negativnim odnosom, sicer se lahko zgodi, da nas ljudje naslednjič ne bodo več pohvalili. Tudi sami sebi moramo povedati, da je pohvala nekaj lepega.«

NUSRET ŠAĆIROVIĆ,
vodja tima v Hidrii Alutec

»Človek, ki sliši pohvalo, ima več motivacije. Zato se mi zdi izražanje pohval na delovnem mestu zelo pomembno. Sam pogosto pohvalim druge. Največkrat je dovolj beseda »Bravo!«. Priznanje lahko izraziš celo samo z mimiko, z nasmeškom.

V delovnem okolju imam v glavnem pozitivne izkušnje, verjetno tudi zato, ker sem sam tak človek. Znam se sproščeno pogovarjati s sodelavci, tudi sprejeti šalo ali na situacijo pogledati s humorjem. Tako v timu gradimo dobre medsebojne odnose. Njihova vrednost se posebej izkaže v izrednih primerih, na primer takrat, ko je potrebno delati ob sobotah. Všeč mi je, ko mi sodelavci rečejo: »Nuki, ni problema, prišel bom zaradi tebe, ker si dober vodja.«

Tudi meni seveda veliko pomeni, če sem pohvaljen. Najraje pohvalo slišim od svojega vodje. Pred kratkim me je pohvalil, ko sem predčasno opravil delo. To mi daje dodaten zagon za soočanje z novimi izzivi in še bolj pozitiven odnos do dela.

Kako bi v delovnem okolju spodbudili več pohval? Morda z delavnicami, kakršne smo obiskovali letos. Všeč mi je, da smo o komunikaciji razmišljali skupaj z drugimi vodji in se tako spomnili, kako velik pomen imata pohvala in pozitiven odnos do dela.«

KATARINA KERN PERIČ,
delovodja v Hidrii Lamtec

»Ko slišim pohvalo, se počutim dobro. Občutek imam, da sem opažena, vidna, slišana, da je nekdo opazil moj trud. Pohvala mi da dodatno samozavest in še večjo voljo do dela. Zelo rada delam, sem velika entuziastka. Ko slišim pohvalo, pa se mi zdi, kot bi dobila krila.

Pohvalo najraje slišim od nadrejenega, pa tudi od sodelavcev. Pri sodelavcih se mi zdi predvsem pomembno, da se v ekipi dobro počutijo, so sproščeni, z veseljem hodijo v službo, zaupajo in zlahka povedo, tudi če pride do težav.

Na pohvalo gledam z lastne perspektive – sama si želim biti pohvaljena, zato vem, da pohvale potrebujejo tudi drugi. Z njimi zato ne skoparim. Ko smo se na sestankih ali letnih razgovorih pogovarjali s sodelavci, so tudi sami izrazili željo po pohvali. Vidim, da ljudem to veliko pomeni. Tega bi se morali posebej zavedati vodje.

Zanimivo se je bilo pogovarjati o pohvalah za revijo Hidria. O pogovoru sem še nekaj časa razmišljala. Najbolj mi je dalo misliti vprašanje o pohvali našim nadrejenim. Kako si želimo biti sami pohvaljeni, kajne? Čisto premalokrat pa pomislimo, da bi s pohvalo polepšali dan svojemu vodji, mu morda skrbi s tem vsaj za trenutek naredili manjše in pogled na svet ter ljudi okoli sebe lepši.«

DEJAN SELAK,
vodja tima v Hidrii Alutec

»Zame je pohvala predvsem velik motivator. Daje nov zagon, dober občutek. Mislim, da pohval ni nikoli preveč.

Pred kratkim je v proizvodnji prišlo do okvare, ko sem ravno začel nočno izmeno. Sodelavcem, ki so takrat že zaključevali z delom, sem predlagal, da ostanejo in pomagajo. Okvaro smo skupaj hitro odpravili in zagotovili normalen potek proizvodnje. V nasprotnem primeru bi jo reševali šele naslednji dan in tako bi prišlo do velikega izpada proizvodnje. Ko sem o tem obvestil nadrejenega, nas je pohvalil z besedami: »Tako se dela, bravo ekipa!« Vsem je to veliko pomenilo.

Dobro bi bilo, če vsak posameznik pri sebi razmisli, kako bi lahko pohvale izrekel pogosteje. Sam se trudim, da je tako in pri tem opažam, kako sčasoma podajanje pohval preide v navado.

Zelo pomembno se mi tudi zdi, da vodje pohvalimo sodelavce, ki dobro opravljajo svoje delo. Posebej tiste, ki na delovnem mestu pomagajo drugim ali opazijo stvari, ki sploh niso z njihovega delovnega področja.

Všeč mi je, če se tudi pohvaljeni dobro odzove. Tako ga bom z veseljem pohvalil tudi naslednjič.«

Ste vedeli, da pohvala vpliva na strukturo možganov?

Naše lastne izkušnje in tudi mnoge psihološke študije kažejo, da ima pohvala pozitiven vpliv na razpoloženje ljudi, motivacijo, samopodobo. Zanimiva raziskava, ki jo je leta 2016 opravila skupina znanstvenikov na japonski Univerzi Tohoku, v katero je bilo vključenih 225 otrok okoli desetega leta starosti, pa kaže na to, da pohvala pomembno vpliva tudi na strukturo možganov.

Japonski znanstveniki so opravili prvo raziskavo, ki pojasnjuje povezavo med pozitivnim starševskim vedenjem in strukturo možganov pri otrocih. S pomočjo posebne metode po slikanju z magnetno resonanco so pokazali, da je pohvala, ki jo starši dajejo otrokom, značilno in pozitivno povezana z otrokovim volumnom sive snovi v levem posteriornem insularnem korteksu, delu možganov, ki je povezan z empatijo in, v povezavi z amigdalo, s čustveno regulacijo.

Poleg tega so znanstveniki v raziskavi ugotovili pomembno pozitivno korelacijo med starševsko pohvalo in osebnostnimi lastnostmi otroka: vestnostjo in odprtostjo do novih izkušenj.

Vir: PLoS One, 2016

Kako podajati neprijetne povratne informacije?

Ne izogibajmo se zahtevnim pogovorom

Tina Kastelic, psihologinja, strateška HR svetovalka in coach, direktorica podjetja Kompetenca d.o.o. V letošnjem letu je v Hidrii izvajala program Šole vodenja.

V današnjem hitro razvijajočem se poslovnem okolju vodenje ne pomeni več le avtoritete in sposobnosti odločanja. Namesto tega je postala večplastna vloga, ki zahteva globoko razumevanje človeške dinamike in sposobnost

krmarjenja v kompleksnih medosebnih odnosih. Zaposleni pa so ključna prednost vsakega podjetja, saj narekujejo njegov razvoj, rast in uspešnost.

Hidria zelo dobro zaznava potrebe in nujnost razvoja zaposlenih. Letošnja Šola vodenja je bila usmerjena v razvoj delovodij ter »svežih« vodij, ki želijo večšine dobrega vodje dodatno razvijati in nadgrajevati.

Uspešno je bil zaključen sklop štirih delavnic za delovodje na področju učinkovite komunikacije, podajanja neprijetne povratne informacije, obvladovanja konfliktov ter uvajanja sprememb v delovno okolje. Na delavnicah so vodje izpostavili veliko izzivov in konkretnih situacij iz prakse, ki so jih podkrepili z različnimi tehnikami in metodami uspešnega reševanja.

Na naslednjih straneh predstavljamo sedem ne-jev učinkovitega podajanja neprijetne povratne informacije.

7 ne-jev

učinkovitega podajanja neprijetne povratne informacije

1

Ne izogibajmo se.

Ne izogibajmo se. Podajanje neprijetne informacije je težko in zahtevno. Vsi bi raje kdaj spregledali kakšno stvar, kot pa spregovorili o nečem neprijetnem. Molčanje ali izogibanje pa problem samo še povečata. Slej kot prej se bo potrebno soočiti. Zavedati se moramo: če je situacija neprijetna, je ob tem popolnoma normalno, da doživljamo neprijetna čustva. To moramo enostavno sprejeti in stopiti v akcijo.

2

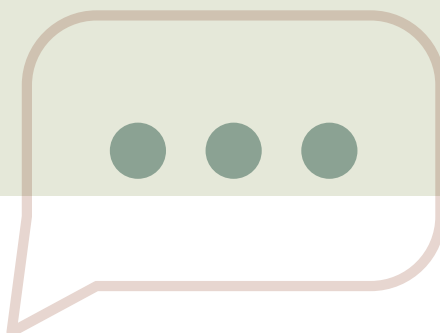
Ne bodimo površni in nejasni.

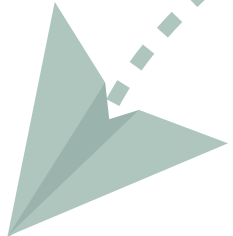
Kljub temu, da morajo biti povratne informacije spoštljive in konstruktivne, nam nejasna sporočila ne naredijo usluge. Pripravimo se na pogovor z osebo. Uporabimo dejstva in prave ter konkretne informacije.

3

Ne pozabimo na profesionalen odnos.

Kljub temu, da imamo s svojimi sodelavkami in sodelavci močno povezanost ter sproščen in prijazen odnos, je pomembno, da pri podajanju neprijetne povratne informacije ostanemo resni, dosledni in strogo pri dejstvih.

Temelj učinkovitega vodenja je tudi podajanje povratnih informacij. Ljudje imamo velike težave pri dajanju in sprejemanju neprijetne povratne informacije, za čemer stoji dober razlog – ob tem se počutimo slabo. Pa je to razlog, da se temu izognemo? Odgovor je ne.

4

Ne na osebo, ampak na vedenja.

Neprijetno povratno informacijo vedno podajamo na vedenja, na delo, na stvari, ki jih nekdo je ali ni dobro, primerno opravil. Nikoli ne podajamo neprijetne povratne informacije na osebo: kakšna je ta oseba, kako izgleda in podobno.

5

Ne delajmo zaključkov.

Ljudje velikokrat sprejmemo določene zaključke, še preden nam druga oseba uspe pojasniti svoje stališče. Ampak v trenutku, ko naredimo zaključek, tudi zapremo vrata za možnost konstruktivnega pogovora. Pokažimo iskreno pripravljenost, da želimo slišati tudi drugo stran. Mogoče pa je le v ozadju nekaj, česar na prvi pogled nismo zaznali.

6

Ne kritizirajmo.

Kritika ima lahko tudi negativno posledico. To je upor. Raje kot na kritiko se usmerimo na dejstva in željeno stanje.

7

Ne pozabimo na rešitve.

Eden glavnih elementov konstruktivnega pogovora pri podajanju neprijetne povratne informacije je rešitev. Kako bomo naredili spremembo, če se ne bomo dogovorili, kakšna je rešitev? Ne glede na to, kako pogovor poteka, se je potrebno dogovoriti za nadaljnje korake.

PROSTOVOLJNE GASILCE IN CIVILNO ZAŠČITO

Hidria je v začetku novembra podelila donacije gasilskim društvom in civilni zaščiti v lokalnih skupnostih, kjer delujejo Hidriine poslovne enote. Donacije so bile podeljene v znak zahvale prostovoljcem za njihovo nesebično delo in kot spodbuda za njihov nadaljnji razvoj. Z donacijami, ki so jih prejeli gasilci prostovoljnih gasilskih društev iz Tolmina, Spodnje Idrije, Jesenic in Babičev ter predstavniki Civilne zaščite Občine Idrija, je Hidria izkazala hvaležnost in podporo izjemnim prostovoljcem in društvom, ki nesebično priskočijo na pomoč v najbolj kritičnih trenutkih: ob požarih, neurjih, poplavih ali nesrečah. Podeljene donacije bodo društvom pomagale pri nakupu opreme in nadaljnjem razvoju njihovih dejavnosti.

USPEŠNE PEVKE IN PEVCE

Hidria že vrsto let podpira Komorni zbor Musica Viva iz Tolmina, ki združuje 30 pevk in pevcev s širšega Tolminskega in Kobariškega, med njimi tudi pet Hidriinih sodelavcev. Zbor, ki ga vse od ustanovitve, leta 2006, vodi **Erika Bizjak**, redno prireja samostojne koncerte, veliko nastopa v domačem okolju, večkrat pa se je že podal na gostovanja v tujino. Pred kratkim so se s svojim petjem predstavili v Dolomitih, natančneje v Cortini d'Ampezzo. Zbor se je že večkrat udeležil domačih in mednarodnih tekmovanj, na katerih je prejel zlata priznanja. Zadnji veliki projekt je bil junijski koncert ob državnem prazniku, ko so pevci na Mestnem trgu v Tolminu skupaj z izbrano instrumentalno zasedbo izvedli koncert slovenskih popevk.

HIDRIINE MARATONKE IN MARATONCE

Devetdeset sodelavk in sodelavcev Hidrie je 22. oktobra letos uspešno nastopilo na Ljubljanskem maratonu, najbolj množični tekaški prireditvi v Sloveniji. Dvainšestdeset Hidriinih sodelavk in sodelavcev se je podalo na 10-kilometrsko in sedemindvajset na 21-kilometrsko tekaško preizkušnjo. Hidriin sodelavec **Blaž Vončina** je uspešno premagal 42-kilometrsko traso Ljubljanskega maratona. Hidriina ekipa je na maratonu prvič nastopila leta 2006, ko je barve Hidrie zastopalo dvanajst zaposlenih. V naslednjih letih je ekipa Hidriinih tekačev postajala številčnejša.

SOLIDARNOST

Petčlanska ekipa Hidriinega kompetenčnega centra Industrijska avtomatizacija je priskočila na pomoč podjetju KLS iz Ljubnega, ki je ob avgustovskih poplavah utrpelo veliko škodo. V akciji, ki jo je koordinirala Misija GREMO, partnerski konzorcij podjetij slovenske avtomobilске industrije, so Hidriini sodelavci pomagali pri sanaciji posledic poplav in ponovnem zagonu proizvodnega procesa. V prostorih KLS Ljubno so se pridružili preko dvesto slovenskim in tujim delavcem, ki so jih na pomoč dobavitelju večinoma poslali zaustavljeni evropski proizvajalci avtomobilov.

TALENTIRANE ŠPORTNIKE

Hidria bo tudi v prihodnje stala ob strani nogometni šoli v Tolminu. **Mag. Rudi Kragelj**, direktor poslovne enote Hidria Advancetec, in **Žan Isakoski Drole**, predsednik Nogometnega kluba Tolmin, sta pokroviteljsko pogodbo za naslednje štiriletno obdobje podpisala na tradicionalnem nogometnem prazniku, 26. avgusta, v Tolminu. Nogometna šola Tolmin pod pokroviteljstvom Hidrie deluje že od leta 2018. Dvesto mladim, med 5. in 19. letom starosti, v spodbudnem okolju, pod vodstvom strokovno podkovanih in licenciranih trenerjev, omogoča nadgrajevanje nogometnega znanja.

DRUŽENJE ZAPOSLENIH IN DRUŽIN

Poletni dan Hidrie je 9. julija letos, v Spodnji Idriji, ponovno povezal številne sodelavke in sodelavce Hidrie iz Slovenije, Nemčije in Madžarske, upokojenke in upokojenice, družine in prijatelje. Pester dogodek so spremljali sonce, odlično vzdušje in množičen obisk. Druženja zaposlenih in družinskih članov posameznih poslovnih enot Hidrie so poleti potekala tudi na drugih Hidriinih lokacijah.

MLADE KOŠARKARJE

Idrijski košarkarski kolektiv bo letos združeval več kot 160 aktivnih članov. Piramida kluba je v letošnji sezoni popolna, saj klub nastopa v vseh starostnih kategorijah, od najmlajših, do prevetrene članske ekipe. Ekipa članov je v sezono vstopila z izjemnimi rezultati in novim trenerjem **Goranom Jovanovićem**.

Nič manj uspešne niso mlajše selekcije. Konec septembra je KK Hidria prejel priznanje s strani KZS v tekmovalju za pokal mladih. Idrijskim mlajšim selekcijam je uspel največji skok na lestvici v točkovanju slovenskih ekip mlajših starostnih kategorij. Dogodek je potekal v začetku tekmovalne članske sezone, na tekmi Superpokala v Kranju, kjer je trener **Rado Vehar** s strani predstavnika KZS prevzel prestižno priznanje.

ODLIČNO KULINARIKO

»Če iščete praviljično okolje za večerjo, ne iščite več: Kendov dvorec ima zanimivo zgodovino, ki sega vse do leta 1377. Hotel in njegova restavracija se nahajata v enem izmed zgodovinsko najbolj zanimivih območij Slovenije, znanem po čipkah in številnih lokalnih sestavinah za jedi, ki vam jih tukaj postrežejo.« S temi besedami restavracijo Hidriinega butičnega hotela, Kendovega dvorca, s kuharji **Klavdijem Pirihom**, **Špelo Vrabec** in **Francijem Pivkom**, opisujejo ocenjevalci slovitega kulinaričnega vodnika. Michelinov vodnik restavracijo Kendovega dvorca priporoča že četrto leto zapored.

ZGODBE HIDRIINI
PROSTVOLJCEV
NAS SPODBUJAJO
K SOLIDARNOSTI
IN MEDSEBOJNI
POMOČI.

Gregor Žerjal

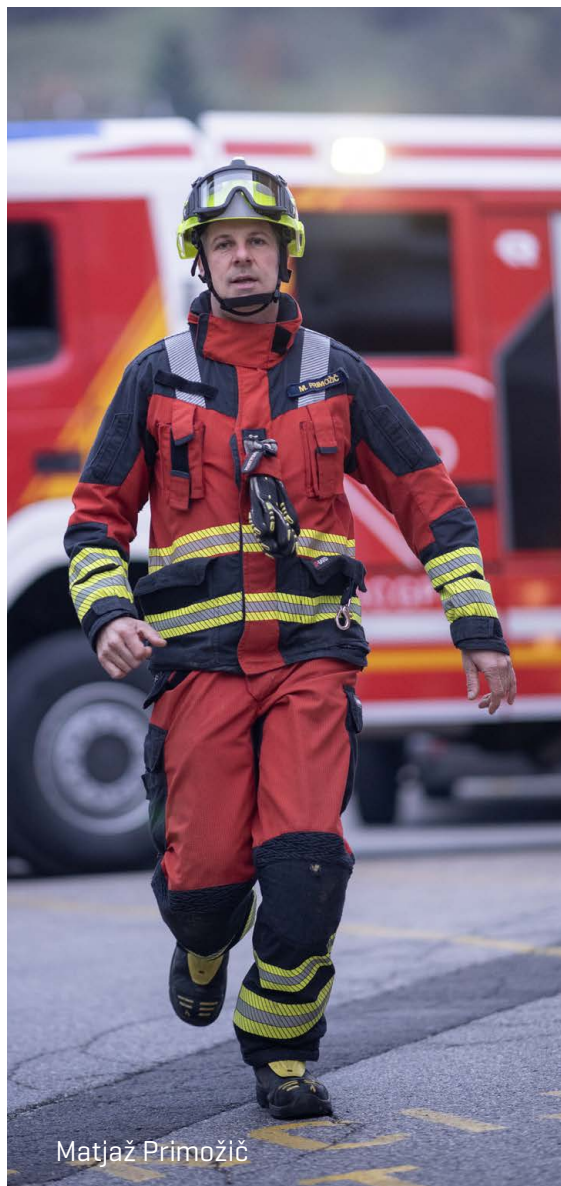

Dr. Miha Kenda

Besedilo: Helena Pregelj
Fotografije: Robert Zabukovec

Prispevek je posvečen vsem Hidriinim
prostovoljkam in prostovoljcem.

Poštenost in nesebičnost bosta

svet peljali v lepše čase

GREGOR ŽERJAL

Gregor Žerjal, razvojni tehnolog za mehansko obdelavo v Hidrii Mototec, je prostovoljni gasilec in bolničar prve pomoči pri Rdečem križu. V preteklosti je prostovoljno pomagal tudi kot potapljač. Zadnja leta, ko se je preselil in si ustvaril družino, prostovoljstvu namenja nekoliko manj časa, a gasilstvo že štirinajst let predstavlja nepogrešljiv del njegovega življenja. Prihaja s Krasa, kjer so gozdni požari pogosti. Odraščal je v vasi, kjer so si med seboj veliko pomagali in delali skupaj. Prav ta izkušnja in dejstvo, da ima precej prijateljev gasilcev, sta botrovala odločitvi, da tudi sam postane prostovoljec. Glavni motiv je bila želja pomagati drugim. Človek nikoli ne ve, pravi Gregor, kdaj bo pomoč potreboval sam.

DR. MIHA KENDA

Dr. Miha Kenda, vodja razvojne tehnologije v Hidrii Advancetec, je gorski reševalec. Gorski reševalni službi se je pridružil že kot srednješolec, takoj ko je dopolnil osemnajst let. Znašel se je v družbi alpinistov, s katerimi so veliko plezali. Mnogi od njih so bili člani Gorske reševalne službe. Postal je njihov član – zaradi prijateljstva in pridobivanja dodatnih gorniških izkušenj. Veliko vlogo pri odločitvi je imela humanitarnost, možnost pomoči drugim. Nekoč je videl, kako poteka reševanje v gorah in ta izkušnja ga je dodatno spodbudila, da tudi sam postane gorski reševalec.

MATJAŽ PRIMOŽIČ

Matjaž Primožič, vzdrževalec v Hidrii Alutec, je prostovoljni gasilec. Z gasilstvom se je srečal že kot otrok. V odraslih letih se je prostovoljcem pridružil na pobudo prijatelja gasilca. Je človek, ki rad pomaga. To je v njegovi naravi. Hkrati pa je človek, ki so mu vseč izzivi. Ko gasilci prejmejo poziv, pripoveduje, se znajdejo v situaciji, ki je nepredvidljiva in precej adrenalinska. Gasilstvo poleg dobre fizične pripravljenosti zahteva tudi veliko psihično moč. Vsako intervencijo tako doživlja tudi kot preizkus samega sebe, lastnih odzivov na zahtevno situacijo.

TJAŠA RUTAR

Tjaša Rutar, strokovna sodelavka za kakovost v Hidrii Advancetec, je jamarska reševalka. Z jamarstvom se ukvarja že šestnajst let, zadnjih enajst let je članica Jamarske reševalne službe. Za to, da postane prostovoljka, se je odločila skupaj s prijatelji iz Tolmina. Imeli so izkušnje, znanje o varnem gibanju v jamah in kondicijo. Odločitev, da opravijo še dodatna usposabljanja in postanejo reševalci, je bila zato po njenih besedah logično nadaljevanje dejavnosti, ki jim je prej predstavljala hobi. Dodatno jih je spodbudilo dejstvo, da je v Sloveniji malo jamarjev in še manj jamarskih reševalcev. Če imaš znanje in sposobnosti, meni Tjaša, je prav, da pomagaš.

JAKOB ERJAVEC

Jakob Erjavec, vodja laboratorija za EMC v Hidrii Movent, je krvodajalec. Kri je daroval že okoli šestdesetkrat, prvič v študentskih letih. Ne spomni se, kaj ga je takrat spodbudilo k udeležbi na krvodajalski akciji. Verjetno je kdo od prijateljev omenil, da se bo akcije udeležil in so šli z njim še drugi. Po darovanju krvi se je tako fizično kot psihično vedno dobro počutil, zato je nadaljeval. Z udeležbo na krvodajalski akciji si je prislužil teden dni krajši vojaški rok. Sicer pa je njegov edini motiv za prostovoljstvo zavedanje, da na ta način pomaga drugim ljudem.

V življenju se pogosto srečujemo z izzivi in nepričakovanimi situacijami. V trenutkih najtežjih stisk, nesreč, poplav, požarov, neurij na pomoč priskočijo ljudje, ki svoj čas, energijo, znanje darujejo za dobrobit drugih.

V ekipi Hidrie so mnogi srčni ljudje: preko dvesto krvodajalcev, petdeset gasilcev, gorski in jamarski reševalci ter mnogi drugi prostovoljci, ki so se zavestno odločili od sebe zahtevati več. Nesebično, brez pričakovanja nagrade ali priznanja, se odzivajo na klice na pomoč.

Njihova želja pomagati drugim, odločnost in srčnost so zgled, ki nas spodbuja, da razmislimo, kako lahko tudi sami prispevamo k boljšemu svetu. Zgodbe, ki so jih z nami delili **Gregor, Miha, Tjaša, Jakob in Matjaž**, naj nas spomnijo, da lahko vsi pomagamo in naredimo svet okoli nas lepši in bolj sočuten.

Kaj daje smisel vašim prostovoljnim dejavnostim?

Jakob: Kot krvodajalec v resnici ne vem, komu pomagam. Nikoli nisem pričakoval kakršnihkoli nagrad. Upam le, da kri, ki jo darujem, nekemu reši življenje. To mi daje dober občutek, zadoščenje, da sem nekaj prispeval.

Matjaž: Izkušnja prostovoljstva mi predstavlja neke vrste hrano za dušo. Počutim se pozitivno, ko lahko pomagam skupnosti, v kateri živim.

Tjaša: Ko vidiš, da se je vse dobro izšlo, je občutek res dober. Včasih situacija, v kateri se znajdejo ponesrečenci, res ne izgleda dobro. Po zaključeni intervenciji pa vidiš, da je mogoče z ekipo, ki je usposobljena, ki je pripravljena, narediti veliko, in to daje zares dober občutek.

Miha: Smisel daje zavedanje, da smo zadevo rešili, da so znanje in osvojene praktične veščine prišli prav pri reševanju zahtevne situacije. To daje zadoščenje, še posebej, če vidimo, da je vse potekalo tako, kot mora.

Gregor: Ko sem se nekoč v prostem času sprehajal po Koprju, me je nekdo prepoznal, jaz njega ne. Rekel mi je, da sem gasilec, da sem pomagal v neki situaciji.

Ob reševanju se zaveš, kako pomembno je »to act«, delovati.

Intervencijo sem si zapomnil, obrazov ne. Učimo se, da si jih ne zapomnimo. Velikokrat smo s strani ljudi, ki jim pomagamo, deležni velikega spoštovanja. Kljub temu, da jim pogori streha, da je njihovo premoženje uničeno, se nam zahvalijo za pomoč.

Vam je katera od izkušenj, s katerimi ste se srečali kot prostovoljci, posebej ostala v spominu, se vas posebej dotaknila?

Matjaž: Navadno ob pozivu ne veš, kaj te v resnici čaka na terenu in v mislih se ti izrišejo različni možni scenariji. Nekoč smo prejeli poziv, da je na cesti iz Novakov zdrsnil avtobus. Pomislil sem na vse. Kaj če je bil avtobus poln otrok? Se je ponesrečilo veliko ljudi? Ob prihodu na kraj dogodka smo ugotovili, da je bilo nekaj mladih potnikov lažje poškodovanih. Dobro se je izšlo. V takih trenutkih si oddahneš. Prej pa si pripravljen na vse.

V zelo lepem spominu mi je ostalo, kako smo lani, ko je Kras zajel najobsežnejši požar v zgodovini Slovenije, resnično stopili skupaj. Ko smo se peljali skozi vasi, je bilo povsod slišati besedo: »Hvala! Hvala, gasilci!« Nekega jutra so, po nočnem straženju požara v bližini Mirna, k nam pristopili otroci. Prišli so nas vprašat, če kaj potrebujemo.

S seboj so imeli pločevinko energijske pijače. Ko so videli, da nas je več, ki bi nam pijača prišla prav, bi jo šli najraje kar peš iskat kakšna dva kilometra stran.

Gregor: Lani, med največjim požarom v Sloveniji, so nas domačini dobessedno častili. V vsaki hiši so nas vabili, naj pridemo k njim. Dali bi nam vse, kar so imeli. Vse povsod smo slišali besedo: »Hvala!« V prvih dneh intervencije te hvaležnosti niti nisem tako občutil. Preveč je bilo adrenalina in skrbi, kako bomo stvar uredili in zajezili. Takrat nam je na pomoč priskočila policija, ki je krajane in radovedneže usmerila stran od požara. Ko se je situacija nekoliko umirila, pa so nam domačini vsako jutro prinesli potico, kavo, vodo, vse, kar so imeli. Ogromno donacij je prišlo od vsepovsod, tudi iz sosednje Italije. To mi je ostalo v zelo lepem spominu.

Sicer pa je zgodba, ki se te dotaknejo, ogromno.

Žal so med njimi tudi tragične. Pred leti smo s prijatelji gasilci na silvestrski večer prejeli poziv. V prometni nesreči, pri kateri smo posredovali, smo izgubili mlada fanta, prijatelja iz sosednje vasi.

Miha: Posebej se te dotaknejo tragične zgodbe, denimo take, v katere so vpleteni znanci ali otroci. Tudi moja prva intervencija pri osemnajstih letih je bila intervencija s tragičnim izidom. Sliši se nenavadno, a kolegi reševalci so me takrat poslali nabirat cvetje, ki smo ga ponesrečenemu položili na nosila. Dobro organizirana reševalna ekipa poskrbi, da se reševalec počasi izpostavlja situacijam. Počasi se spopadaš s stresom in na ta način rasteš. Postopoma prideš do točke, ko si sam v prvi liniji. Ključno pa je zavedanje, da je potrebno stvari narediti, da ne bo nikogar, ki bi jih naredil namesto tebe.

Gotovo je spopadanje s stresom zahtevno tudi za največje 'hruste', tudi njih se nesreče dotaknejo. Vsak na svoj način predela te situacije, lahko tudi s pomočjo organizirane pomoči. Navadno pa nam, gorskim reševalcem, najbolj pomaga pogovor po zaključku intervencije. Tam se sicer primarno posvečamo tehnični plati zaključenega reševanja. Po

zaključku zahtevnejših intervencij pa po navadi analiza sama od sebe zaide tudi na drugo, človeško plat, kjer pridejo na plano občutki, ki smo jih doživljali med reševanjem.

Tjaša: Vsako reševanje je posebna zgodba. V spominu mi je ostalo reševanje jamarja na Tolminskem Migovcu, ki je član našega kluba in tudi naš sodelavec. Bilo je spomladi, ko je bil v gorah še sneg. Bližnji reševalci smo se v jamo odpravili že ponoči, zjutraj so s helikopterjem prišli še reševalci iz bolj oddaljenih krajev. Reševanje, ki je trajalo več kot 24 ur, se je dobro izteklo. Jamar je imel le poškodovano roko, zato sam ni mogel na površje.

**Izkušnja
prostovoljstva
mi predstavlja
neke vrste
hrano za dušo.
Počutim se
pozitivno, ko
lahko pomagam
skupnosti,
v kateri živim.**

Letos spomladi sem sodelovala tudi pri zahtevnem reševanju mlade jamarke, ki se je poškodovala v jami blizu Cerknice. Jama sicer ni preveč tehnično zahtevna, je pa zaradi padajočega kamenja zelo nevarna. Jamarke je imela nesrečo, da ji je kamen priletel na glavo. Reševalci ne smemo delati razlik med ponesrečenci in poskusimo čim bolj odmisлити čustva. A ker sem ženska in je šlo v tem primeru za reševanje mlade ženske, sem po zaključenem reševanju za hip pomislila: »Zakaj hodim v jame, je to pametno?« Potem seveda ugotoviš da te to veseli in nadaljuješ.

**Vas je izkušnja
prostovoljstva
spremenila? Imate zaradi
prostovoljstva drugačen
pogled na svet?**

Miha: Gotovo me je izkušnja prostovoljstva spremenila. Gorsko reševanje postavi človeka v situacije, s katerimi se, če nimaš takšne službe, sicer ne srečuješ. Ob reševanju se zaveš, kako pomembno je »to act«, delovati. Ni nujno, da se na intervenciji srečaš s smrtjo. Bil sem na mnogih intervencijah, kjer smo se srečali z mrazom, dežjem, snegom, nočjo, bili smo izpostavljeni velikemu fizičnemu stresu. V takšnih situacijah je zelo pomembno, kako ukrepaš. Te je strah? Kako se spopadaš

Ko postaneš prostovoljec, se ne spremeniš samo ti, spremeni se tudi tvoja družina.

s strahom? Si pasiven ali proaktiven? V alpinizmu in gorskem reševanju sem se naučil, da je potrebno zadevam priti do konca. Alpinist se ne more sredi stene ustaviti in reči: »Ne grem se več.« To je postala tudi moja življenjska mantra, da je treba vse, česar se lotiš, zaključiti.

Gregor: Definitivno. Ko postaneš prostovoljec, se ne spremeniš samo ti, spremeni se tudi tvoja družina. Če želi aktiven gasilec pravilno opravljati svojo dolžnost, mora precej svojega prostega časa nameniti izobraževanjem, kar včasih občutijo tudi bližnji. Ko denimo ob dveh zjutraj piska pozivnik, me partnerka samo vpraša, če je hudo in me prosi, naj ne povem preveč. Dokler nisem imel svoje družine, se me reševanje ni tako zelo dotaknilo. Odkar imam hčerko, pa vedno pomislim: »Ta otrok mogoče nima več doma. Se je komu od njegovih kaj hudega pripetilo? Je v požaru izgubil svojega najljubšega medvedka?«

Ko se nas stvari dotaknejo, imamo možnost razbremenilnih pogovorov s psihologi. To pomaga, še bolj pa pogovor s kolegom gasilcem, ki pozna situacijo. Takrat res ne želim slišati: »Kaj ti je tega treba!« Vem, da mi gasilec tega ne bo nikoli rekel.

Tjaša: Ja, prostovoljstvo me je spremenilo kot osebo. Predvsem sem ugotovila, da lahko posameznik doseže veliko, ampak v skupini, s sodelovanjem, je mogoče doseči precej precej več.

Jakob: Od nekdaj sem razmišljal o tem, da bom nekoč morda sam potreboval kri, ali pa jo bo potreboval nekdo od mojih bližnjih. To sem imel zmeraj v podzavesti. Če se nihče ne bi odločil za darovanje krvi, ne vem, kako bi funkcionirala naša družba in zdravstvo.

Matjaž: Ko kot gasilec prejmem poziv, delujem na drugačen način kot sicer. Tudi partnerka je na primer opazila, da sem takrat popolnoma osredotočen. Ne zaznavam dobro okolice. Če bi si izmeril pulz, bi bil ta verjetno zelo visok.

Me je prostovoljstvo spremenilo kot osebo? Niti ne. Tudi pred tem, ko sem postal gasilec, sem rad pomagal drugim. Ko preberem, da je nek otrok v stiski in zanj zbirajo sredstva, pošljem SMS. Zakaj ne? Mislim si, če imam denar za druge stvari, ga lahko nekaj tudi delim.

Lahko izkušnje iz vaših prostovoljnih dejavnosti prenesete tudi v delovno okolje? Kako bi lahko na delovnem mestu spodbudili več medsebojne pomoči?

Tjaša: Dobro je, če v delovnem okolju opazimo, da se nekdo trudi, da mu ne gre, in mu pomagamo. Pomagajmo tudi, če nas nekdo prosi za pomoč. Res nas ne stane veliko, da nekemu nekaj olajšamo, mu s tem polepšamo dan. Če zavrremo pomoč, ne pokvarimo samo tistega dneva, ampak več dni ali tednov. Negativne stvari globlje vplivajo na človeka kot pozitivne.

Miha: Izkušnja prostovoljstva me je naučila proaktivnosti. Tudi na delovnem mestu je treba stvari zaključiti. Tudi na delovnem mestu lahko v določenih primerih postane težko. Nek problem se zdi nepremostljiv, neizbežen. Odkar sam vodim ekipo, poskušam organizirati delo na najboljši možen način, podobno kot takrat, ko organiziram delo na intervencijah. Pomembno

je, da veš, na katerem področju je nekdo zelo dober in ga znaš postaviti na pravo mesto. Gre za majhne stvari, ki pa na koncu veliko prispevajo k temu, da nekaj uspe.

Gregor: Vsi moji dosedanji delodajalci, vključno s Hidrio, so podpirali prostovoljstvo in gasilstvo. Sam imam s tem samo dobre izkušnje. Trudim pa se, da svoje delo v podjetju maksimalno dobro opravim in se potem posvetim prostovoljstvu. Letos, ko so Slovenijo prizadele poplave, smo v Hidrii ravno zaključevali projekt. Zato sem z nočne intervencije na poplavljenem območju zjutraj prišel v službo in opravil svojo nalogo, da je lahko projekt nemoteno stekel. Nato sem šel domov počivat. Pomembno je, da smo

prostovoljci pravični tudi do podjetja in po svojih najboljših močeh opravimo svoje delo.

Matjaž: Tudi v delovnem okolju pomagamo. Pred kratkim je zvečer prišlo do okvare enega od strojev. Stopili smo skupaj, si pomagali, še isti dan odpravili okvaro in omogočili, da je delo nemoteno

teklo naprej. Sicer pa si želim, da bi se v delovno okolje vrnile vrednote, ki so vladale včasih, ko smo bili bolj povezani med sabo. Zdi se mi, da ljudje prej stopimo skupaj, ko pride do resnejših težav.

Jakob: V službi tudi sodelavce spodbujam h krvodajalstvu in občasno se mi kdo pridruži. Sicer pa mislim, da nas današnja družba bolj sili v individualizem, v to, da vsak gleda zase. Mislim, da manjka medsebojne pomoči. Pred leti smo ljudje bolj delovali kot ekipa, tudi popoldne smo se družili ali delali skupaj. Takrat ni bilo treba organizirati teambuildingov. Upam, da se bo v prihodnosti to spremenilo in bo med ljudmi več solidarnosti. Ob letošnjih poplavah sem sicer opazil, da solidarnost še ni čisto zamrla. Zgleda pa, da nas mora prizadeti kaj hujšega, da drug drugemu pomagamo.

Predvsem sem ugotovila, da lahko posameznik doseže veliko, ampak v skupini, s sodelovanjem, je mogoče doseči precej precej več.

Hidriini krvodajalci prejeli priznanje Rdečega križa Slovenije

Ob 70-letnici prostovoljnega, brezplačnega in anonimnega krvodajalstva v Sloveniji je Rdeči križ Slovenije, Območno združenje Idrija, novembra podelilo priznanja. Priznanje je ob tej priložnosti prejela tudi Hidria, saj se zaposleni v Hidrii redno in množično udeležujejo krvodajalskih akcij.

Kaj lahko naredi vsakdo od nas, da bo svet v novem letu 2024 boljši, prijaznejši, bolj solidaren?

»Ko vidimo nekoga v stiski, se zavedajmo, da se lahko situacija zelo hitro obrne in bomo mi v podobnih težavah. Pomislimo, kaj bi si takrat želeli sami.«

Matjaž Primožič

»Sprejmimo vsakega človeka, kakršen je. V vsakem je zagotovo nekaj dobrega. Če razmišljamo tako, zlahka pristopimo k vsakomur in mu pomagamo. Ko bomo opazili iskrico v očeh človeka, ki smo mu pomagali, bo to tudi nam polepšalo dan.«

Tjaša Rutar

»Začnimo z majhnimi dejanji. Včasih je dovolj pozdrav. Lahko pomagamo rešiti problem sodelavki ali sodelavcu, ki sam tega ne zmore. Lahko pa v službi ali doma pristopimo do nekoga, ponudimo pomoč in se ne obrnemo stran, z mislijo, da bo težave že rešil nekdo drug.«

Dr. Miha Kenda

»Dobro je vsaj včasih pogledati okoli sebe in opaziti ljudi, ki potrebujejo pomoč, toplo besedo, karkoli. Verjetno bo potem vsem nam lažje in lepše.«

Jakob Erjavec

»Bodimo pošteni in nesebični. Samo to. Če lahko drug drugemu pomagamo na način, ki je tudi za nas varen, pomagajmo. Tako bo svet lepši. Poštenost in nesebičnost bosta svet peljali v lepše čase.«

Gregor Žerjal

KENDOV
DVOREC

OBIŠČITE NAS V NAJBOLJ
ČAROBNEM ČASU LETA.

RELAIS &
CHATEAUX

www.kendov-dvorec.com

Nam
že sledite?

Spremljajte zanimive vsebine o Hidrii in
njeni ekipi na socialnih omrežjih LinkedIn,
Instagram in Facebook.

Želite prejemati
revijo Hidria?

Če želite prejemati revijo Hidria, nam pišite na naslov: info@hidria.com. Revijo bomo z veseljem poslali na vaš domač ali službeni naslov.

Revija Hidria
v elektronski obliki

Revija je tiskana na papir Sora matt, s certifikatom PEFC* in FSC**.

*PEFC – Certifikat zagotavlja, da les in papir izhajata iz trajnostno upravljanih gozdov. To pomeni, da se upoštevajo tako ekološki, ekonomski kot tudi socialnih kriteriji - in sicer skozi celotno predelovalno verigo, od gozda do končnega izdelka. S tem je pri nakupu izdelka z logotipom PEFC™ zagotovljeno, da je možno brez dvoma slediti izvoru lesa in da je le-ta preverjen.

**FSC – Forest Stewardship Council [ustanovljen leta 1953] je neodvisna, neprofitna, nevladna organizacija s sedežem v Bonnu (Nemčija), ki je v Evropi vzpostavila mednarodni sistem certificiranja gozdov. Organizacija stremi k ohranitvi gozdov in vzpodbuja odgovorno gospodarjenje z njimi.

Revija Hidria izdaja:

Hidria d.o.o.

Spodnja Kanomlja 23, 5281 Spodnja Idrija
www.hidria.com

Glavna urednica: Helena Pregelj

Urednik fotografije: Robert Zabukovec

Oblikovanje: Kristina Smodila, Nežka Božnar

Fotografija na naslovnici: Sara Sovdat in Jaka Leban

Jezikovni pregled: Vanja Jež Strel

Tisk: Tiskarna Schwarz

Naklada: 6.500 izvodov

Vsebine 42. številke revije Hidria so sooblikovali sodelavke in sodelavci Hidrie:

Tanja Kenda, Sara Sovdat, Jaka Leban, Primož Makuc, Renato Leoni, mag. Boštjan Tušar, Ivan Kosmač, Nejka Grabnar, Tinkara Kovač, Nina Podobnik, dr. Primož Bajec, Špela Jurman, Darko Lapanje, Nataša Pelhan, Irena Rimac Gaspari, Nataša Lazar, Sara Brus, Tomaž Šemrov, Simon Malovec, Dejan Peternel, Aleš Šuligoj.

Za sodelovanje pri pripravi vsebin s področja umetne inteligence in učinkovite komunikacije se zahvaljujemo Špeli Poklukar, Tini Kastelic in dr. Petru Preglju.

Avtorica fotografije kuharjev Kendovega dvorca je Stéphanie Tétu. Avtor fotografije slovesnosti Fakultete za strojništvo ob začetku študijskega leta: IFP, d.o.o.

Za sodelovanje pri fotografiranju prostovoljcev se zahvaljujemo Zdravstvenemu domu Idrija.

Revija izhaja dvakrat letno v slovenskem jeziku. Revijo brezplačno prejemajo zaposleni v Hidrii, gospodinjstva v občini Idrija, poslovni partnerji, štipendisti in drugi zainteresirani partnerji.

Hidria

**ODGOVORNA.
INOVATIVNA.
TRAJNOSTNA.**

www.hidria.com

Srečno novo leto!
2024

